

geçmişten geleceğe

ANTALYA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

Antalyalılar

AİLENİZİN TARİHİ ORTAK TARİHİMİZDİR EYLÜL-EKİM 2003 - SAYI 6

Gimrin Ailesi
Heredit gibi yaşamak...

Altınpınar Ailesi
20. yüzyılın yaşayan tarihi...

Çerçiler Ailesi
Yüz yıllık çığlığın yankısı...

Sengün Ailesi
Moralıların 40 yıllık muhtarı...

Simşek Ailesi
Yufka yürekli eşkiya...

Gürel Ailesi
Elhamra'nın en eski dostu,
makinist Sezai Bey...

Kilit Ailesi
Turunç kolonyasının
mucidi...

Dünyanın en geniş ailesiyiz....
Bekir Kumbul

ANTALYA'NIN EN SAĞLIKLI, EN DOĞAL, EN TAZE SÜT ÜRÜNLERİ

5

Geçmişten geleceğe Antalyalılar

ALLENİZİN TARİHİ ORTAK TARİHİNİZİN EYLÜL-EKİM 2003 - SAYI 5

Dünyanın en geniş ailesiyiz...
Dr. Bekir KUMBUL

3

Şengün Ailesi 22-25
Moralıların 40 yıllık muhtarı...

Mutfaktan Teşekkür

4

Şimşek Ailesi 26-29
Yufka yürekli eşkiya...

SAHİBİ

DR. BEKİR KUMBUL

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

AHMET ÖRÜÇÖĞÜ

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

İBRAHİM AKKAYA

DANIŞMA KURULU

OSMAN AYDIN, HÜSEYİN ÇİMRİN, OKTAY EKİNCİ,
PAZULÜ FAKİRİŞİK, CEMİL CAHİT SÖNMEZ

KATKIDA BULUNANLAR

SEMA BİNZET, SEYFİ DEYHAN, ÖZLEM KURKUT,
ELMALIÖĞÜLLÜ GÜRSU KUNT, HAYVA OKTAY,
OLCAY ÖNCEL, MUSTAFA JUSTUN,
TÜRKAN YILDIRIM

GÖRSEL YÖNETMEN

İBRAHİM KELEŞ

**PROJE MÜELLİFİ VE
YAYINA HAZIRLAYAN**

YÖN. A. İZANCI
İSTANBUL İLETİŞİM
TEL: 0212 275 80 30
ANTALYA İLETİŞİM
TEL: 0242 247 93 99

BASKI

TRUVAAT

ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Antalyalılar

Antalya'nın Tarihi ve Kültürünü Tanıyanlar İçin
Her Sayı Bir Kültür Akademi Projesidir

Çimrin Ailesi 5-12
Heredit gibi yaşamak...

Altınpınar Ailesi 13-16
20. Yüzyılın yaşayan tarihi...

Çerçiler Ailesi 17-21
Yüz yıllık ağılığın vankısı...

Gürel Ailesi 30-33
Elhamra'nın en eski dostu...

Kilit Ailesi 35-39
Turunc kolonyasının mucidi...

Arşiv

40

"AİLE TARİHİNİZDE KENTİNİZ..." YARIŞMASI

GEREKÇE: Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nca başlatılan ve Antalya'da yaşayan ailelerin kendi aile tarihlerini yazarak geçmişe ait anılarını kent ve toplum belleğiyle buluşturmalarını hedefleyen; kültürel projeye söz konusu aile tarihlerini yayımladığı "Geçmişten Geleceğe Antalyalılar" adlı 2 aylık periyodik dergiyse sunmaktadır.

Bu dergide yayımlanan aile tarihlerinin önemli bir bölümünü aslında ülkemizin diğer bölgelerinde ve hatta yurt dışında başlamış yaşam öykülerini toplumsal tarihimizin ünlü ve önemli tanıklarından olarak anlatılmakta ve belgelenmektedir.

Projenin kazandığı bu önemli değeriyle Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nı kültürel faaliyetleri "ulusal ölçekte" de gündeme gelmesi ve Antalya'da edinilen deneyim ve birikimlerin ışığında özendirilerek yaygınlaşmasına da katkıda bulunmak üzere bu ulusal yarışmayı düzenlemeyi görev bilmektedir.

AMAÇ: Yarışmanın amacı;

- Ailelerin kendi tarihlerini yazmalarını özendirerek, aile geçmişleri içerisinde yaşadıkları kentlere ait yine aile tarihleriyle bağlantılı anı ve gözlemlerin belgelenmesini sağlamak.
- Bu yazıların hazırlanış sürecinde, aile bireylerinin sosyal ve kültürel iletişim ortamını güçlendirmeye katkıda bulunmak.
- Toplumda sosyal tarih, yaşantı ve kent kültürü birincinin gelişmesi ve kentli kültürünün yaygınlaşmasına yardımcı olmak.
- Her yıl yenilenmesi düşünülen bu yarışmada vatandaşlar, ulusal ölçekte bir aile tarihi kampanyası ve arşivlerinin oluşmasına ivme kazandırmak.
- Kimliğine, tarihine ve kentlerine duyarlı bireylerin yaygınlaşmasına ve aynı değerleri önemseyen bir toplumsal kültürün yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktır.

KATILMA KOŞULLARI: Yarışmaya aşağıdaki koşullarda tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları katılabilirler.

- 1- Aile Tarihleri, okunaklı el yazısı, daktilo ya da bilgisayarla yazılabilir. Metin uzunlukları serbesttir. Ancak yarışma kitabında her aile tarihi için en çok 4 sayfa ayrılacağından, yarışmaya katılanlar, gönderdikleri metinleri kısaltarak yayımlanmasını önceden kabul etmiş sayılacaklardır.
- 2- Aile tarihi metinlerini alıdan bir üye ya da üyesi yazabileceği gibi, ailelerin vekalet verdiği kişiler de yazabilirler. Bu vekaletnamenin yazılı olması gerekir ancak noter onayına gerek olmayıp, aile temsilcisinin, metnin tüm sayılarını imzalaması yeterlidir.
- 3- Aile tarihi metinleri, yeterli kadar belge ve görsel malzeme ile de desteklenmelidir. (Resmî belgeler- eski diplomalar fotoğraflar vb. Bunlar, ana metinle birlikte gönderilmeli ve aile tarihindeki hangi anılara, bilgilere ait oldukları belirtilmelidir.
- 4- Yarışmaya katılacaklar, metin tarzı için "Geçmişten Geleceğe Antalyalılar" dergisindeki örneklerden esinlenebilirler. Ancak, bu örnekler uygunluk şartı olmayıp, farklı anlatımlar da değerlendirilir.
- 5- Yarışmaya gönderilen çalışmalar, ödül alan ya da almayan aile üyelerine, her sene tekrarlanacak yarışmanın sürekli ve kalıcı arşivinde saklanacaktır. Bu nedenle yarışmaya katılanların, bir kopya da kendilerinde saklamaları tavsiye edilir.
- 6- Aile tarihleri metinleri, aşağıdaki adrese ve belirlenen tarihe kadar teslim edilmeli ya da teslim edilmelidir. Metinler 7 kopya gönderilecek belge ve fotoğrafları da birer kopyası kitap için bastırma uygun özdekte olacak, diğer 6 kopya ise bunlardan fotokopi ile çoğaltılacak ve metinlerle bu belgeler uygun sıralama içinde 7 adet ayrı dosya şeklinde düzenlenecektir.
- 7- Gerçek olmayan ya da sıvasal amaçlı bilgi ve açıklamalar içeren; kanunların suç savdığı hükümleri öven baskımlar; yarışma dışı kalacaktır.

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ: Yarışmaya katılan aile tarihi metinleri ve belgeleri jüri tarafından aşağıdaki kriterlere göre değerlendirilecektir:

- 1- Yukarıdaki "gerekçe", "amaç" ve "katılma koşulları" na uygunluk.
- 2- Aile geçmişine ait bilgilerin, olabildiğince farklı savaşa bağlı tarih görüşmelerini yapılarak ve olabildiğince geniş aile bireyleri ya da dostlarıyla ilişki kurularak derlenmiş olması.
- 3- Bilgi ve belgelerin özgünlüğü, gerekliliği ve aile tarihine olan ilişkilerindeki çeşitlilik.
- 4- Geçmişte yaşanan kentler, semtler, mahalleler, sokaklar, konutluklar, geçitlik ya da verişlik düzeni ilgili mekansal bilgi ve anılar; evler, bahçeler, çarşılar, obalar ve tüm bunlara ait, yaşantı ve anılarla da ilişki kurularak betimlemeler, varsa bunlara ilişkin görsel malzemenin derlenmesi.
- 5- Aile bireylerinin ve büyüklerinin meslek tarihleri, bu mesleklere ait anılar, bilgiler; aile tarihinde etken olan gelenek ve görenekler, kent ya da semt değişiklikleri, yaşanan kente katkılar, kentten etkilenmeler; vana içme kültürü; vana geçirme eğlence, gündelik yaşam vb konular da işlenebilir. metae zenginlik ve derinlik katılmalıdır.

Seçici Kurul (Jüri), bu kriterler kapsamında "başarı" ve "özgünlük" değerlendirmesi yapacaktır.

ÖDÜLENDİRME VE KATEGORİLER: Yarışmaya katılan aile tarihleri, "Başarı" ve "Özgünlük" olmak üzere, iki daldaki ödüllendirilecektir.

Başarı Ödülleri: Aile tarihini, yukarıdaki gerekçe, amaç, koşullar ve kriterler ışığında "en başaranı yazıp, belgeleyen" 3 aileye verilecektir. Bu daldaki ayrıca 3 mansiyon verilecek ve jürinin "tavımlanmaya değer" buldukları da yarışma kitabında yer alacaklardır.

Özgünlük Ödülleri: Jüri tarafından en "ilginç" ve en "özgün" bulunan aile tarihlerinden en çok 3üne bu kategoride ödül verilecektir. Ancak Jüri, bu dalda ödül vermeyebilir ya da daha az sayıda ödül verebilir. Bunlardan da sadece ödül alanlar ile jürinin uygun gördükleri yarışma kitabında yer alacaktır.

Yarışma Kitabı: Yarışmaya katılan ve kabul edilen ailelere 2'er adet, ödül alan ailelere 5'er adet verilecek olan kitap, yurt düzeyindeki tüm kütüphanelere de iletilmek üzere yeterli sayıda basılarak, edleyen kurum ve kuruluşların da yararlanmasına sunulacaktır.

ÖDÜLLER:

Başarı Ödülleri	1 ve	3.000.000.000 TL
	2 ve	2.000.000.000 TL
	3 ve	1.000.000.000 TL
Başarı-Mansiyonlar	3 adet	500.000.000 TL
Özgünlük Ödülleri	3 adet	500.000.000 TL

YARIŞMA TAKVİMİ:

Son Başvuru tarihi	30 Eylül 2003 (teslim tarihidir)
Jüri Değerlendirmesi	01 Ekim 2003-05 Ekim 2003
Sonuçların İlanı ve Ödül Töreni	25 Ekim 2003 Cumartesi / Antalya

YARIŞMA İLETİŞİM/SEKRETERYA:

Adı Soyadı	İbrahim Akkaya		
Tel	0 242 244 31 73	Faks	0242 244 30 97
e-posta	ailetarih@e-kolay.net		
Adres	Cumhuriyet Cad. Yıldız Apt. B Blok 80/5 ANTALYA		

SEÇİCİ KURUL:

Asıl Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Metin Şeyen / Sanat Tarihi / ÇEKÜL Vakfı Başkanı
 Oktay Ekinci / Y. Mimar / Tarih Kentler Birl. Genel Danışmanı
 Prof. Dr. Raci Budemir / Şehir Plancısı-ODTÜ
 Prof. Dr. Fahir İsk / Arkeolog-Akdeniz Üniversitesi
 Necdet Sakaoglu / Eğitim-Tarih Araştırmacısı-Yazar
 Dr. Fikret Yılmaz / Tarihçi-Buca Eğitim Inst. Öğr. üy.
 Dr. Nabil Yetkin / Tarihçi-Buca Eğitim Inst. Öğr. üy.

Danışman Jüri Üyeleri:

Alihan Özüoğlu / "Geçmişten Geleceğe Antalyalılar"
 Dergisi Genel Yayın Yönetmeni
 Osman Aydın / Antalya Yerel Gündem 21 temsilcisi
 Hüseyin Çamın / Tarih Araştırmacısı

Raportörler: Havva OKTAY / Antalya
 Türkan YILDAM / Antalya
 Sema Buzet / Antalya

YARIŞMA KİTABI-YAYIN:

Yarışma kitabı yayını / Proje Müellifi: Yon Akaas

Dünyanın En Geniş Ailesiyiz...

Sevgili Antalyalılar,

"Geçmişten Geleceğe Antalyalılar" için sürdürdüğümüz aile tarihleri yayımında, dergimizin bu 5.sayısıyla birlikte yaşam serüvenlerini hepimizle paylaşan aile sayımız da 42'ye ulaştı...

İlk sayımızdan itibaren özenle sürdürdüğümüz ilkelerimiz doğrultusundaki seçmeler sonucunda, yayımı gelecek sayılar için sıraya alınan öyküleri de sayarsak, bugüne dek 90'ı aşkın Antalyalı aileyle "sırdaş" olmuş durumdayız...

Ancak bu öylesi bir sırdaşlık ki yine herkes biliyor ve herkes birbirinin, nereden ve nasıl gelirse gelsin, artık "Antalyalı" olduğunu görüyor, kucaklıyor

Doğrusu, bu projeyi başlatırken, yaşam öykülerini anlatmakta ve hatta yazmakta gönüllü olabilecek aile sayımızın bu denli çoğalacağını tahmin etmiyorduk... Dahası, kimi aile tarihlerini de ilerleyen sayıları güvenceye almak için "yedek yazılar" şeklinde bekletmeyi bile düşünmüştük

Şimdi, yanılığımızın nedenini tartıştığımızda ise yine önceden göremediğimiz ve ancak

bu çalışmayla farkına varabildiğimiz bir "Antalyalılık" gerçeğini daha kavramış olduk...

Kentimiz öylesine bir değer ki burada yaşayan herkes, kökeni neresi olursa olsun önce "Antalyalı" olmakla övünüyor; bundan huzur ve gurur duyuyor...

Bilmiyorum, başka hangi kentte olan böylesi bir bağlılığın sonucunda da; "Antalyalı olmanın serüvenini yazın" denildiğinde, zaten coşku duyduğu ve umut beslediği bu kimliğini anlatmaktan ayrıca mutlu oluyor...

Dilerseniz, bugüne dek yayımlanan öykülere işte bu gözle yeniden bir bakın. En "dramatik" olanında bile Antalyalı olunmaktan ve burada yaşamaktan duyulan güveni ve sevinçli histeri satır aralarında fark edeceksiniz...

Yine, kim ne iş yaparsa yapsın, sonuçta bu kente ve hemşerilerine "hizmet" ettiğinin de bilinci içinde, en zorlu uğraşlarını bile adeta bir "kentlilik görevi" gibi anlatıyor... Bir kent için, bir toplum için ve hepimiz için bundan daha değerli ne olabilir, düşünemiyorum...

Geçen sayımızda duyurmaya başladığımız ve tüm ülkeden aile tarihlerini yazacaklar için

düzenlediğimiz ulusal yarışmamızın sonuçlanmasından sonra da bir etkinliğimiz olacak... İlk sayımızdan itibaren yaşam öykülerini yazan ve yayımlanan tüm Antalyalı ailelerin katılacakları büyük bir "hemşeri yazarlar buluşması" planlıyoruz...

Bu buluşmada birbirimizi artık sadece okuduklarımızla değil, yüz yüze de tanıyacağız ve söyleşip, eğlenmenin ardından da, hep birlikte dünyanın belkide en geniş katımlı "aile fotoğrafını" çek-tireceğiz...

Hem de arkamıza Antalya'yı alarak, önümüze de aydınlık dolu bir "ortak gelecek" koyarak...

Geçmişten geleceğe tüm Antalyalıları kutluyor, esenlikler diliyorum...

Dr. Bekir KUMBUL

Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı

"MUTFAKTAN" TEŞEKKÜR...

Dergilerin yayına hazırlandığı yerlere "mutfak" denir... Yemekleri ne kadar güzel olursa olsun, onları sunacak nitelikte insan bulamayan mutfaklardaki "hüznün" yayım dünyasındaki karşılığı da moral bozukluğu, umut sızlık ve belki de "vazgeçme"dir...

İtiraf edelim ki bizim mutfağımızdaki ilk hazırlıklarımız çok iyi olmasına rağmen, ilk yemeğimiz pek de buna yakışır değildi... Ancak sunduğumuz hizmet toplumda ve ülkemizde öylesine "susadığımız" bir kültürel beslenmeyi karşıladı ki ilk sayılarımızdaki kimi hatalarımıza rağmen dergimize katılım kattanarak çoğaldı...

Bundaki en büyük payın kuşkusuz doğrudan Antalyalıların açık, uygar ve kimlikli olmalarından kaynaklandığını elinizdeki bu 5. sayıdakilerle birlikte tüm aile tarihleri yeterince gösteriyor...

Böyle bir projeyi Türkiye'de ilk kez Antalya'da başlatmayı düşünüp, ardından sayın **Bekir Kumbul**'un hem teşvik etmesi hem de "sahiplenerek desteklemesi"yle yaşama geçirmemizin temel nedeni buydu...

Önceki yıl Antalya Büyükşehir Belediyesi'nce yayımlanan ve Londra'daki yerel yönetim çalışmaları ile Türkiye'deki uygulamaların kıyaslandığı kitapta, Westminster Belediyesi'nden Mahmut Aydoğan'ın anlattıkları arasında; "belediyelerin aile arşivlerini oranın aileleriyle birlikte oluşturdukları ve yayımladıkları" bilgisi de vardı...

Kitapta bu gibi bilgiler ile Türkiye gerçeğini kıyaslayan arkadaşımız Oktay Ekinci'nin; "böyle bir çalışmanın bizde de aile tarihleriyle gerçekleştirebileceği" düşüncesini Antalya'da yaşama geçirmeye karar vermemiz doğrusu pek kolay olmadı...Çünkü bir belediyenin bu tür bir hizmeti de vermesi gerektiğini, "belediyeyi yönetenler" hemen kabul etmiş, ancak yönetime dışardan katkı koyma durumundaki kimi "yerel aydınlarımız" nedense çekimser kaldıkları gibi, kimileri de bu projenin "ilk" ve "özgün" olmadığı, ayırısının İzmir'de belediyece ve İstan-

bul'da Tarih Vakti tarafından başlatıldığı eleştirisini yöneltmişlerdi...

Oysa, İzmir'de ki çalışma, lise öğrencilerine kent tarihini de öğretmek, böylece yeni kuşakların sadece siyasal tarihle değil, uygarlık ve kültür tarihiyle de yetişmelerine belediyenin katkıda bulunmasıydı...Tarih Vakti'nin "yerel tarih" çalışmaları ise özel olarak oluşturulmuş gurupların halkla ve yaşlılarla görüşmeler yaparak, o kentin sosyal geçmişini kentlilerin tanıklığıyla belgelemeleri çalışmasıydı...

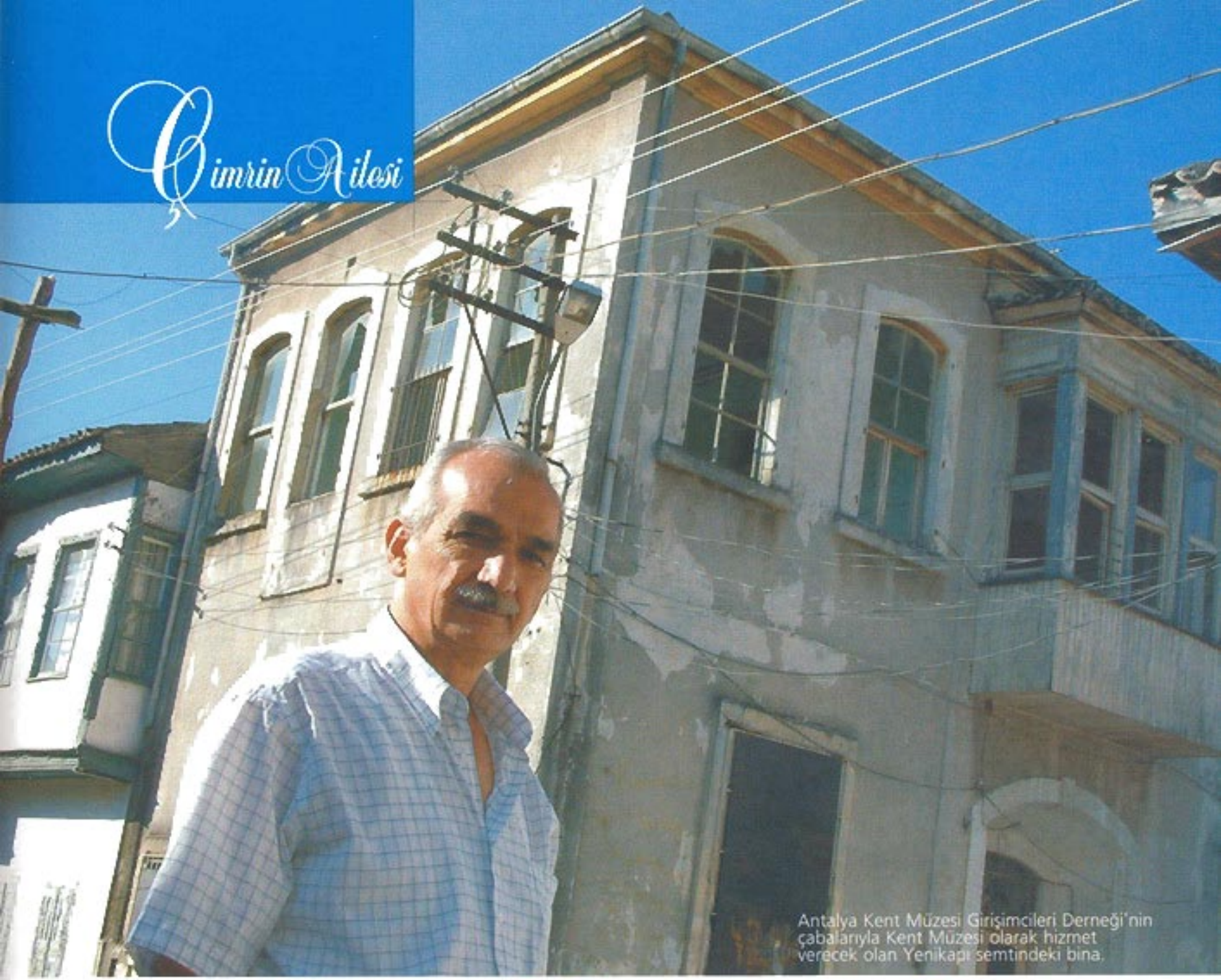
Bunlara karşılık, ailelerin kendi tarihlerini kendilerinin yazmaları ve sadece bu öykülerin yer aldığı bir dergide sürekli yayımlanarak, kentlilerin kentin geçmişini de "hemşerilerinin yaşam öyküleriyle birlikte" öğrenmeleri, ülkemizde ilk ve özgün olduğu gibi, ilham alınan İngiltere'deki çalışmaların da ötesine geçen toplumsal bir kültür hizmeti oldu...

Çünkü Antalyalılar, bu yaşam öykülerini arşivlerde saklanması için değil, "herkesin okuyup öğrenmesi", yani kendi serüvenlerinin acı, tatlı anılarını herkesle paylaşmak üzere yazıyorlar...Bu çalışmamızı duyan ve dergimizi merakla inceleyen çok sayıda aydınımız da; "böyle bir açıklık, demokrasi kültürünün kökleşmesinde zengin ve kalıcı etkiler yapar..." diyerek, coşkumuzu arttırıyorlar...

İşte bu güzel övgüleri artık sayıları 42'yi bulan aileyle almaya başladığımız için, dergimize yaşam, derinlik ve süreklilik kazandıran tüm Antalyalılara, "mutfağımızdan" binlerce teşekkür...

6. sayımızda, dünyanın en büyük ailesinin fotoğrafını görmek dileğiyle...

AHMET ORUÇOĞLU
Genel Yayın Yönetmeni

Antalya Kent Müzesi Girişimcileri Derneği'nin çabalarıyla Kent Müzesi olarak hizmet verecek olan Yenikapı semtindeki bina.

Hereditot gibi yaşamak...

Havva OKTAY

Varlığı ile yürekleri rahatlatan bazı insanlar vardır hayatta. Onlar yanınızda ise bazı şeyleri umursamazsınız. İkinci sayımızdan bu yana beraber olduğumuz Hüseyin Çimrin, böyle insanlardan biri bizim için. Onun varlığı, tüm yükümüzü üzerimizden alan eski bir dost sıcaklığı veriyor. Bugüne dek; meğer yanı başımızdaki cevheri görmeyip uzaklarda bir şeyler arama gâfletine düşmüştük. Oysa, son eklemeleriyle genişlettiği "Yakın Geçmiş Yolculuk, Bir Zamanlar Antalya" adlı

kitabının basımından önce, bu satırlardan da anlatacağı kim bilir neler vardı...

Hüseyin Bey'in annesi Havva Hanım Selanik, babası İbrahim Bey ise Üsküp doğumlu. Balkanlardan kopan bu iki zoraki göçmenin hayatları, Antalya'da birleşiyor. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra anılan Mübadele kararıyla, 1913 doğumlu Havva Hanım ailesiyle, kente gelir. 1893 doğumlu İbrahim Bey'in kentle tanışma hikayesi, döneme damgasını vuran savaşlarla dolu. I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı

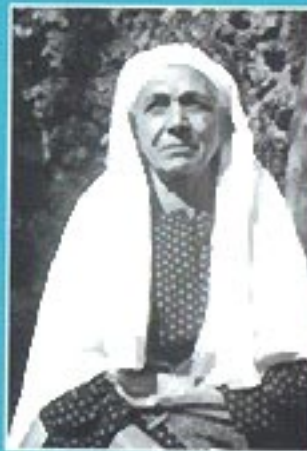
Ordusu'nda bulunan Ali Sırrı, Mehmet ve İbrahim Sami kardeşler, 1912 yılında Arnavutluk bağımsızlığını ilan edince, Üsküp'e bir daha dönmezler. Aydın-İzmir Kuvay-i Milliye Birlikleri'nde, yeni vatanları için savaşır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında İzmir'e yerleşip fes kalıphanesi açan İbrahim Sami Bey, Şapka Kanunu çıkınca imalathanesini kapatır. Yeni bir kentte düzen kurmak isteyince, Antalya Vali Yaveri olarak atanan kardeşi Ali Sırrı Bey'in önerisi üzerine, Antalya'ya yerleşir.

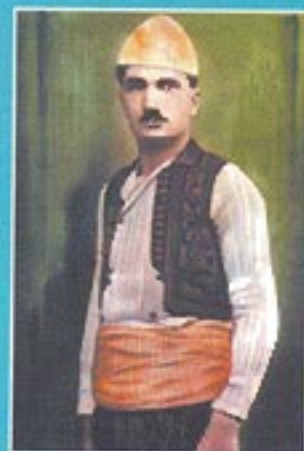
Amca Mehmet Demirdelen Bey

İbrahim Sami Bey

Hawa Hanım

İbrahim Sami Bey

Amca Ali Sırrı Bey

Fotoğraflar: HÜSEYİN ÇİMRİN ©

Meşhur İbrahim Sami Gazozları piyasada...

Sıra bu yeni topraklarda yeni bir iş bulmaya gelir. Yugoslavya'dan gazoz imal makineleri ithal eder. 1928 yılında Kaleiçi eski Balıkpazarı içinde, bugün Koruma Kurulu güneyindeki ilk dört yol ağzında, şu an halı mağazası olarak kullanılan taş binada, kentin ilk gazoz fabrikasını açar. Resmi adı Ankara olup "Meşhur İbrahim Sami Gazozları" olarak tanınan gazozu, Antalyalılar çok sever. II. Dünya Savaşı yıllarında, gazozun ana malzemesi şekerin karneye bağlanması üretimi zora sokar. Gazoz kapağı da ithal edilemeyince, çözüm olarak kapaksız 20 cc'lik bilyeli şişelerde sunulur İbrahim Sami Gazozları. Toplanan erik ağacı salgısı kaynatılır ve şişe etiketlerine zamlı olur.

Kola ve meyveli gazoz denemeleri de yapan İbrahim Bey, o yıllarda Manavgat, Korkuteli gibi çevre ilçelere de gazoz satar. Ali Şen, Mazhar Oduncu, Muharrem ve Ramazan Dere kardeşler İbrahim Bey'in çıraklığını yapmış isimlerden birkaçı. Gün be gün artan talebe bu imalathane yeterli gelmeyince, bugün Plaza 2000 (Develik alanı) çaprazındaki

işhanları yerinde bir işyeri kiralar İbrahim Bey. O zamana kadar Kaleiçi Kandiller Sokak'ta oturan aile, İlhami Tankut İlköğretim Okulu yanındaki bir eve taşınır. Çimrin Ailesi'nin ikinci çocuğu Hüseyin Bey, 1946 yılında bu evde doğar.

Üsküp'ten devlete bilinmeyen sadaka...

İlkbâl, Hüseyin ve Cenân adlı Çimrin kardeşler, babaları İbrahim Bey'i, 1956 yılında kaybeder. Ölümünden kısa bir süre önce gazoz fabrikasını elden çıkaran İbrahim Bey, pek malvarlığı bırakmayınca, henüz on yaşında olan Hüseyin Bey, ailenin geçim derdini yüklenir. Çimrin kardeşlerin hayattaki en zor yılları aniden başlamıştır. Küçük

İlkbâl, Cenân ve Hüseyin Çimrin kardeşler.(1953)

yaşlarda oldukları için de Üsküp'teki geçmişleri hakkında da hiçbir bilgiye sahip olamaz ailenin yeni kuşak bireyleri. Bir kentin yakın geçmişi ve ören yerleri hakkında 13 kitabı olup, eserleri 8 dile çevrilen ve onlarca baskı yapan bir hemşerimizin, kendi aile tarihiyle ilgili sınırlı bilgiye sahip olması, kaderin garip bir cilvesi olsa gerek. Uzun yıllar Maliye Bakanlığında onlarca kez gelen "Üsküp'teki malvarlığınız hakkında bildiklerinizi bize aktarın" beyanına yanıt veremeyen on iki yaşındaki Hüseyin Bey, en sonunda "Size bir bilgi veremeyiz çünkü babamız öldüğünden bilgimiz yok, mal varlığımız varsa da devlete sadakamız olsun" diye mektup yazar. Gelen yanıt ise devletin bu sadakayı kabul ettiği şeklindedir.

Özenle boyanmış el arabası ile yaz aylarında, eski rakipleri Muhammet Çamlılar'ın işlettiği Sefa Gazozlarını satmaya başlar Çimrin kardeşler. 1958 yılında, Cumhuriyet Meydanı'nda, Faruk Nâfiz Çamlıbel'in de katıldığı Kıbrıs Mitingi'nde, 20 kasa gazoz satmaları yüzlerini güldürür. Orduevi önünde kurulan karpuz sergisi gölgesinde, uzun yoldan gelen kamyon şoförlerinin

Antalya'ya ilk charter uçağı ile gelen turist kafilesi. Daire içindeki Hüseyin Çimrin. Mart 1966

gazoz siparişlerini beklerler. Sonraki yıllarda ağabey Hüseyin Çimrin, Kalekapısı ve bugünkü İş Bankası yerinde Adil Bey'in buzlarını satarken; küçük kardeşi Cenân Bey de Saray Sineması'nda yer göstererek aile bütçesine katkı sağlar. Kış aylarında ise kendi ders saatine yetişmenin verdiği telaşla, Yenikapı'daki Ahmet (Saydam) Usta'nın fırından çıkan simitleri, dönemin çeşitli okullarına ulaştırmaya çalışır.

Kötü kıssadan hisse...

Sürekli sokaklarda çalışıyor olması, bugünler için büyük bir şans verir kendisine. Kentin renkli simalarını ve yenilikleri fark eder. Bu tespitleri günün birinde, bir kentin yakın tarihine ışık tutup bir kent rehberine kaynak olacaktır. Hüseyin Bey'in, "Şayet babam biz küçükken ölmeseydi, sokaklarla tanışmamız gerçekleşmeye bilirdi. Dönemin kent yaşamından habersiz olabilir, bu birikime sahip olmayabilirdim" demesi kötü bir kıssadan çıkan hisse.

1960'ların Antalyası'nda: es-

naflı 'mobil esnaf' olarak tanımlamak pek de yanlış olmaz. Sabit işyeri olan birkaç esnaf dışında, çerçiler, kalaycılar, şekerçiler, sebzedciler ile yaz aylarında dondurmacılar, karlamacılar, erenciler (kızılçık), karcılar gibi pek çok esnafın tek satış noktası var; sokaklar. Her esnafın o sokaktan geçiş vakti farklı.

Büyükşehir Belediye İş Merkezi yerindeki eski Belediye binası.

Özellikle Akseki kökenlilerin uğraş alanına giren çerçiler; kumaştan kitaba, bıçaktan düğmeye kadar her türlü ihtiyacı karşılayan bir esnaf kolu. İki kişinin zor ittiği, Tatar arabalarına benzer manzara resimleriyle süslü, kapalı ve üstü tenteli üç tekerlekli ağaç arabaları var çerçilerin. Urumkuş mevki olarak da

anılan Keçi Boynuzu Ağacı, bugün ATSO Günöbirlik Tesisleri'nden sonraki yeşil alan. Rumların ayin yapmasından dolayı 'Urumkuş' olarak anılan bu bölge, Atatürk'ün Antalya'yı ilk ziyaretindeki telkini ile Erenkuş adını almış. Keçi Boynuzu Ağacı, aynı zamanda Hidrellez eğlencelerinin mekanı.

Kentin ilk apartmanı; Kırk Daireler...

O yıllarda Bahçelievler semtinde kooperatif binaları hariç yerleşim yavaş yavaş başlıyor. Özellikle evsiz barksız kimse-ler kondular kurup, arazi çeviriyor bu bölgede. Antbirlik binası sonrası ise uçsuz bucaksız sebze bahçeleri. Kent bu sınırlardan ibaretken

Talya Otel Kongre Merkezi karşısına inşa edilen ve bugün hala bazı Antalyalıların meskeni olan kentin ilk apartmanı hemşerileri şaşırtır. 1964 yılında inşası biten 'Kırk Daireler'i gören Antalyalıların tepkisi şöyle: "Agam, bu binada 40 aile mi oturacak? İvi de bu kadar aileler, kendi kapılarını nasıl bulacak? Tuvalet dediğin

1. Kalekapısı 1963 2. Yenikapı 1928 3. Saat Kulesi çevresinden bir görünüm. 1956

Hüseyin Çimrin Almanya'da turizmin çeşitli dalları üzerine eğitim aldı. (1965)

bahçede olur, bunlar hacetlerini nerede gidererecekler?"

Osmanlı Dönemi esnaf teşkilatı Lonca; kentin ticaret merkezi Kalekapısı'nda, bugünkü Vakıflar İşhanı yerinde iki katlı üstü kiremit döşeme bir binada hizmet veriyor. Aslında "Loncaaltı" olan, ancak kapısında satılan yoncalar nedeniyle zamanla 'Yoncaaltı' adıyla anılan bu merkezin giriş katı, kentin tek Bit Pazarı'na da mekan oluyor.

Alman turistlere yardım, ekmek kapısı olur...

Dumlupınar İlkokulu'nda eğitim hayatına başlar Hüseyin Bey. Merkez Ortaokulu'nun ilk öğrencileri arasında eğitimine devam eder. Merkez Ortaokulu, henüz kendi binası olmadığından, İnönü İlkokulu Binası'nda eğitim verir o dönemde. Almanca Öğretmeni Mehmet Özgen'in (Şaban Mehmet) eğitim anlayışıyla öğrenciler yabancı dile merak sarar. Henüz 12 yaşındayken kent içinde gezilecek yerleri göstererek Alman turistlere, yardım etmeye başlar. Turistler, ören yerlerini de görmek isteyince Çınaraltı'ndan Yolsuz Mehmet'in jeepli ile ilk olarak Perge'ye götürür. Hüseyin Çimrin'in, Akdeniz'in ilk profesyonel Almanca Turist Rehberi olma hikayesi böyle başlar. Kentin ilk seyahat acentası olan Ekspres Turizm, 1958 yılında kurulur. 1960'da Yeşil Antalya, 1961'de ise Yaraşan adlı acenta turizm

hayatına başlar. Ardından Aspendos Turizm, Pamfilya, Menkuer Turizm, İkizler, Akay ve Ak-Ha acentaları kurulur. 1959 yılında Ekspres'te çalışmaya başlayan Hüseyin Bey, henüz Turizm Bakanlığı olmadığından o yıl,

Cenan Çimrin eşi Gülmelek Hanım evlilik törenlerinde, yengesi Keriman Hanım ve yeğeni Berna Nilay ile.

Belediyeden "Turist gezdirebilir" ehliyetini alır. Ekspres'teki ilk turu ise Termessos'a'dır. Önce Yenice Boğazı'na ulaşırlar ardından Pınarbaşı'ndan sonra eşek sırtında ören yerine ulaşılır. Bu zorlu Termessos gezileri uzun yıllar böyle sürer. O yıllarda Antalya'yı Tanıtma ve Turizm Derneği'nin aktif ekibi içinde de yer alır.

Vali Haşim İşcan döneminde, Özel İdare Müdürü Muharrem Önal

başkanlığında kurulan 'Antalya'yı Güzelleştirme Derneğiyle' büyük yatırımlar gören halk, İşcan'ın Bursa Valiliğine tayininden sonra yaşanan boşluğu doldurmak için bir dernek kurar. Fehmi Has, Burhanettin Onat ve Almanca Öğretmeni Osman Batur önderliğinde kurulan 'Antalya'yı Tanıtma ve Turizm Derneğine', kentin tüm ileri gelenleri destek verir. Hatta sivil bir kuruluş olan derneğe; 1962 yılına kadar bugünkü Büyükşehir Belediyesi İş Merkezi yerinde hizmet veren Rum yapımı iki katlı eski Belediye Binası giriş katında bir oda tahsis edilir. Dernek, Antalya Aspendos (Belkıs) Tiyatro ve Müzik Festivali'ni, film festivaline dönüşene dek (1964 yılında Belediye Başkanı Dr. Avni Tolunay kararıyla) organize eder.

Gazi'nin telkininden film festivaline...

Atatürk'ün ilk Antalya ziyaretinde (1930), Aspendos Tiyatrosu'nu gezerken "Bu tiyatronun kapısına kilit vurmuyunuz, restore ediniz. Spor ve sanat etkinlikleri tertipleyniz" sözleri, Aspendos'a yeniden hayat verir. Bu telkin üzerine küçük bir bakım ve temizlik yapılır. 1955 yılında yapılan ikinci bir restoreden sonra köylülerinin önderliğinde güreş karşılaşmaları düzenlenir. Güreşe olan ilgi yetkililere fikir verir ve 1958 yılında Antalya Aspendos (Belkıs) Tiyatro ve Müzik Festivali başlar. Henüz Antalya'nın, Ankara'dan

gelecek kalabalık tiyatro ekibini ağırlayacak bir tesisi olmadığından ancak başrol oyuncularını gelir kente. Diğer oyuncular ise o güne dek tiyatro sahnesi bile görmemiş olan Antalya Lisesi öğrencileridir. Hüseyin Bey de bu kadro içinde rol alır. Antalya halkı, inşaat iskelesinden ibaret sahne üstünde rol kesen çocuklarını görmeye, Aspendos'a akın eder.

27 Mayıs'ta başlayıp üç gün süren Antalya Aspendos (Belkıs) Tiyatro ve Müzik Festivali'nin ilk gün heyecanı kortejde yaşanır. İkinci gün tiyatro oyunları, son gün ise Klasik Batı Müziği dinlenir antik tiyatrodaki. O yıllarda adeta Antalya Lisesi öğrencilerinin elinden çıkan festivalin başlama tarihi bitirme sınavlarına rast geldiğinden öğretmenler itiraz eder. Ancak yetkililer tarih konusunda geri adım atmazlar. Aspendos'ta Jul Sezar, Kral Odypius, Romeo ve Juliet gibi antik dönem eserler sahnelenirken, festivalin tüm coşkusu, esnaftan tüccarına, öğrencisinden itfaiye ekiplerine kadar 7'den 70'e tüm halkın katıldığı kortejde doruğa ulaşır.

Esnafların, tüccarların ve kent tarihinin korteji...

Karain'den Mağara Adamı, Bergama Kralı II. Attalos, Grekler, Roma savaş arabaları, Selçuklular, Osmanlı Beyleri ve Mehteran... Antalya'nın tarihi devirlerini anlatan bu dizi,

Antalya Lisesi Resim Öğretmeni Esen Emekcil'in elinden çıkan dekorları öğrencilerin canlandırması ile görkemli bir kompozisyona dönüşüp kortejin ilk geçişini oluşturur. Dönemin esnaf odaları da kortej için büyük bir hazırlık yapar çünkü en

Hüseyin Çimrin Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin Kültür Sanat ödülüne layık görüldü. 2003

iyi geçiş yapan esnaf derneğini bir ödül bekler. Kortejde; kalaycılar günlük giysileri içinde kalay yapar, kabzımallar izleyicilere meyve savurur, şekerler küçük paketlerde şeker dağıtır, devasa ayakkabılar görücüye çıkar, lokantacılar yöresel yemekler dağıtır, kolonyacılar kolonyaya püskürtür.

dondur-

macılar ve börekçiler şov yapar... Korteji seyreden halk eli boş dönmez evine. Tüm kent halkı, resmi kurumlara ait araçlar bile kortejin hizmetindedir. Kentin tüccarları takım elbiselerini giyer, tanıdıkların tüm şaka yollu sataşmalarına rağmen büyük bir ciddiyetle protokol önünden geçerler. Sanat Okulu (Endüstri Meslek Lisesi) önünde başlayan kortejin uzunluğu Büyükşehir Belediye Binası'na kadar sürer. Kortej Dellal Akif'in 'Yangın Vaaar! Haydi aslanlarım' diye önde fesli atlıların bulunduğu tulumbacı geçişiyle son bulur.

Henüz yatak kapasitesi toplamı 100 bile değil o yıllarda. MNG Bankası yerinde Yayla Palas, Pamuk Otel, stadyum arkasındaki Perge Otel, Eyiliklerin Divan Oteli; Şarmpol'de ise Yaman Palas, Yeni Otel, Yüksel, Tatoğlu Otel, İzmir Palas, Süngül Palas, Ege Otel, Yeşil Finike ve Eski Otogarın batısında Park Otel vardır. Bunlar arasında birkaç otel dışındakiler konukları ağırlamaktan uzak otellerdir. Festivalde gelen konuklar ve turistler ise Antalya Tanıtma ve Turizm Derneği'nin organizasyonu ile Antalyalıların evlerinde ağırlanır. Festivalde

yaşanan yatak sorununu aşmak için Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Tophane'de bir otel yaptırmaya karar verir.

Hüseyin Çimrin rehberlik yaptığı yıllarda.

Bu kararlar, 1958 yılında, 120 kişi yatak kapasiteli, Turistik Teras faaliyete başlar. Dönemin adeta beş yıldızlı oteli olarak tanımlanan Turistik Teras'ın ilk işletmecisi ise Mehmet Aksu olur. Turizm sektörüyle tanışan kentin, ilk turizmcilerinden Hüseyin Bey, bir yandan eğitimine devam ederken Turistik Teras'ın resepsiyonunda da üç yıl çalışır. 1964 yılının ortasında

Alman Bunte Dergisi'nin manşeti, hemşerileri obalara indirir...

1956 yılında, dönemin Belediye Başkanı Hayret Şakrak için Konyaaltı sahilinde inşa edilen ve iki yıl içinde sayısı 60'ı bulan obalara, halk ilgi göstermez. Antalya'ya gelen Alman Bunte Dergisi'nin muhabiri, obaların neden boş olduğunu sorunca Vali Niyazi Akı (1957- 60), rağbet görmediğini gizleyip,

eşyalarla bedavacı Almanlar için hazırlanır. Bir yıl sonra tekrar gelen bedavacı Almanlara, oba reklamının o yıl için olduğu bahane edilir. Bu sürpriz gelişme, Almanlara inat yerli halkın sahile inip obalarda yaşamasına ve kentin tanık olduğu ilk kitle turizmine neden olur. Zamanla obalara ilgi artar. Hatta boş odalar için ihaleler düzenlenir. Açık arttırma kimi zaman öyle bir kıvıscır ki;

Çiloğulları Ailesi, adını Büyük (Grand) Otel olarak değiştirip, işletir. Teras'ın ardından stadyum arkasında Pansiyon Nuri, Kaleiçi'nde Ertan Pansiyon ve Antalya'nın ilk yüzme havuzlu Derya Motel'i (Konyaaltı Caddesi üzerinde) açılır.

1970'li yıllarda ise Aral Otel, Ekim Pansiyon, Özden Dershane'si yerinde Akif Başkan'ın Başkan Oteli, Lara yolunda Ercan Evren'in Motel Antalya'sı hizmete girer. Talya Otel ise 1975 yılı Kasım ayında faaliyete başlar. Bugün on binleri bulan yatak kapasitesine sahip Antalya'nın ilk otelleri bunlardan ibarettir.

"Biz bu obaları Almanlar için yaptık. Gelen Almanlar ücretsiz olarak konaklayabilir" der. Bunte Dergisi'nin "Ey Almanlar! Türkiye'nin Rivierası'nda bedava Bungalovlar sizi bekliyor" manşeti, Almanları yollara düşürür. Yerli halk için tasarlanıp yatakları dahi olmayan bomboş obalar, halktan istenen

Hüseyin Bey'in ikinci eşi Habibe ve kızı Pınar Damla Koç

birkaç aylık oba yaşamının bedeli, bir ev satın almaya eşdeğer bir boyuta ulaşır. Obalarda yaz geçirmek maddi anlamda güç isterken Hüseyin Bey'i onurlandıran bir gelişme yaşanır. 1978 yılında Belediye Başkanı Selahattin Tonguç, "Antalya'ya yaptığı katkılardan dolayı" sözleriyle başlayan gerekçe ile obalardan birini, Hüseyin Çimrin'e tahsis eden bir meclis kararı çıkartır. Çimrin Ailesi, o yıl ilk ve son kez obada yaşar.

İlk Charter uçak seferi...

1964 yılında, Turizm Bakanlığı Antalya Bölge Müdürlüğü, Almanca Öğretmeni Atalay Tüzün'ün sorumluluğunda kurulunca; Hüseyin Bey de tercüman

rehber olarak bu müdürlükte göreve başlar. Ertesi yıl Bakanlık ve Alman Hükümeti işbirliği ile düzenlenen Yabancı Dil Yarışması'nda ülke birincisi olur. Seyahat acentaları, turistik tanıtım ve rehberlik alanlarında bir yıl Almanya'da eğitim alır. O sıralar iyi iş teklifleri almasına rağmen, memleketinde mütevazî bir hayatı tercih eder ve turizmin pek çok dalında verilen bu

yaşlı bir adam, içlerindeki tek Türk olan Hüseyin Bey'e, "Nereye gidiyor bu ecnebler" diye sorar. Çimrin, bir yere ulaşma amacı olmadan grubunun yürüyüş yaptığını anlatır. Yaşlı adam, "İlerde asar (tarihi eser) da yoktur, şelale de. Dikkat et oğlum, insan amaçsız yürümez. Bu ecnebler casus masus olmasın?" uyarısında bulunur.

Tanışma) kitabı ise Alman Orion Seyahat Acentası tarafından üç bin adet satın alınarak, Antalya'ya gelen müşterilerine ücretsiz dağıtılır.

Antalya Rehberler Derneği'nin kurucuları arasında yer alan ve derneğin "Rehber" Dergisi'ni 13 yıl çıkaran Hüseyin Çimrin'in ablası İlkbağ Hanım; 40 yıldır Almanya'da yaşayan ve

eğitimle yurduna döner. Ancak orada iken Reise Test adlı dergide yayımlanan "Bu kez başka bir şey yapın. Türkiye'ye gidin" adlı makalesi büyük yankı bulur. Çalıştığı acentenin müdürünü Antalya'ya görmesi konusunda ikna eder. Antalya'dan çok etkilenen bu turizm adamı, 1966 yılında Avrupa-Antalya arası ilk Charter uçak seferini düzenleyen Günther Höck adlı Avrupalı'dır.

Hüseyin Bey'in, Beydağları eteklerindeki dağ köylerine, 1976 ilkbaharında düzenlediği ilk yürüyüş turunda yaşadıkları, yöre halkının turiste bakışını ortaya koyar nitelikte. Yürüyüş sırasında turist grubuyla karşılaşan

Hüseyin Bey'in; Meydan Laurosse, Yurt Ansiklopedileri, Antalya II Yıllığı ve Antalya'ya anlatan pek çok yayınlarda kaynak olarak gösterilen, "Antalya Tarihi Turistik Rehberi" adlı ilk kitabı, bir Alman'ın verdiği maddi kaynakla basılır. Ardından Almanca Termessos Rehberi yayımlanır. 1976 yılında yazdığı "Bekantschaft mit Antalya" (Antalya ile

emekli olup Antalya'ya dönmeyi dört gözle bekleyen bir gurbetçi. Osman Engin ile evli; Okan ve Ertan adlarında iki çocuğu var. Cenan Bey'in ise Taylan ve İbrahim adlarında iki çocuğu var ve halen Muratpaşa Belediyesi'nde başkan yardımcılığı görevine devam ediyor. İlk eşi Keriman Hanım'ı, 1991 yılında kaybeden Hüseyin Bey, şu an Habibe Hanım ile evli. Hüseyin Bey'in büyük kızı Berna, Ankara Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi mezunu, evli ve Hatay'da öğretmenlik yapıyor. Oğlu Cem, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisat Fakültesi'den yeni mezun oldu. Habibe Hanım'ın birinci evliliğinden olma kızı

Solda Berna Nilay, sağda ilk eşi Keriman, Hüseyin Bey ve Cem Burak

Pınar Damla Koç ise on bir yıldır Çimrin Ailesi ile birlikte yaşıyor ve Akdeniz Üniversitesi Tarih Bölümü'nde son sınıf öğrencisi.

Hüseyin Bey, son 30 yıl boyunca kenti tanıtan ilk broşürden, festivale ait ilk damgadan, yıllar öncesine ait Antalya fotoğraf ve gravürlerine kadar, kentle ilgili tüm dokümanları biriktiren bir hemşerimiz. Her sabah, deyim yerindeyse 'Antalya mesaisine' başlıyor. Erken saatlerde yollara düşüp gün boyunca Antalyalılarla bir araya geliyor, hala bir yerlerde duymadığı bir bilgi, bir ayrıntı var mı hep bunun peşinde. Hüseyin Bey, Tarık

Berna Nilay ve eşi Mehmet Aslan

Akıltopu'nun deyimiyle. Antalya'ya ait ne varsa hepsini bir kalemde anlatabilen tek Antalyalı. 2001 yılında, Antalya Şkal Kulübü tarafından 'Yılın Rehberi' seçilen Hüseyin Çimrin, birkaç kez de Turizm

Bakanlığı tarafından aynı ödüle layık görüldü. Geçtiğimiz Haziran ayında ise çok sevdiği bir ödül aldı, "Sivil Tarihçi" seçildi. 'Antalya'nın Heredotu' ünvanını ise kalabalık törenlerde değil, gönüllerde kazandı. Antalya Kent Müzesi Girişimcileri Derneği Başkanı da olan Hüseyin Çimrin, bugünlerde Antalya'ya "Kent Müzesi" kazandırabilmek için büyük çaba harcıyor. Biz biliyoruz ki, son nefesine kadar kendi deyimiyle 'Antalya eskiciliğine' devam edip, gelecek kuşaklara en güzel mirası bırakacak. Hüseyin Çimrin'in, Antalya için söyleyecekleri hiç bitmeyecek..@

Tarihin tanıkları

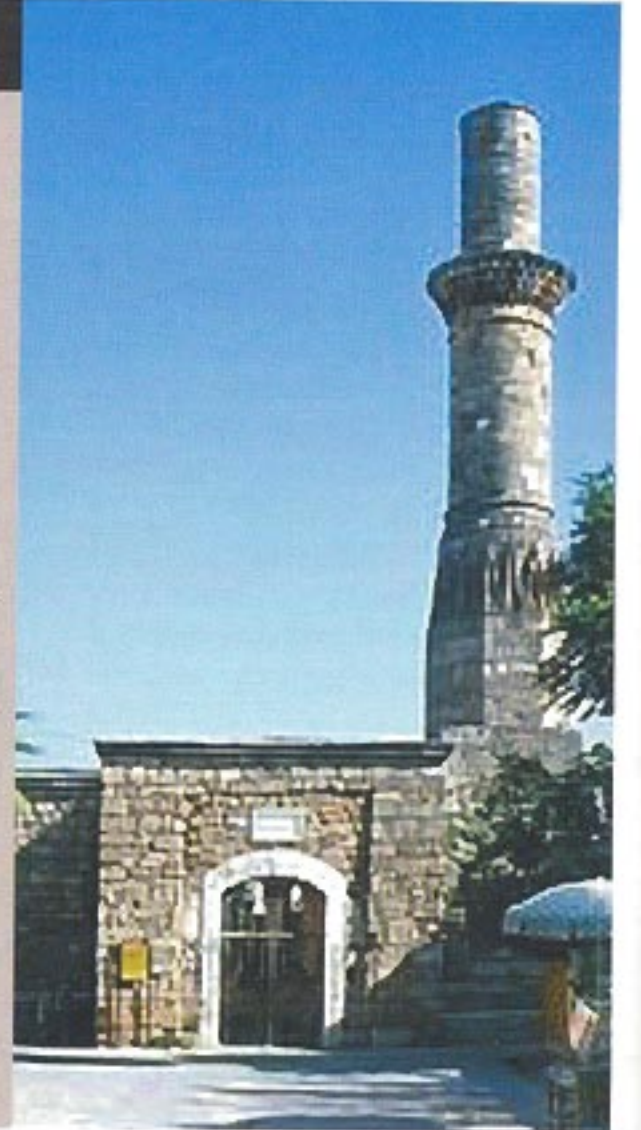
Kesik Minare

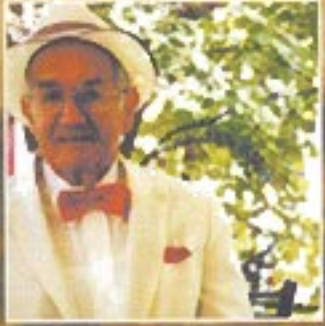
Antalya tarihinin, bir sessiz tanığı Kesik Minare... Ne zaman, kim için, nasıl yapıldığı konusunda çok net bilgiler yok. Ancak kullanılan yapı elemanlarına bakıldığında, İS 2. yüzyıla kadar uzanmış olabileceği ve İS. 5. yüzyılda antik bir tapınak üzerine, bazilika olarak yapıldığı sanılıyor. Önce tapınak, sonra kilise, ardından da cami olarak kullanılan Kesik Minare'nin adı da talihsiz bir yangından geliyor. 19. yüzyıldaki bir yangında ağaç kısmı yanan, uç bölümü düşen minare, o tarihten sonra "Kesik Minare" olarak anılıyor. Yangının ardından minaresinin uç bölümünü kaybeden, bir anlamda boynunu eğen Kesik Minare, o tarihten sonra tamamen harap bir duruma düşüyor ve bugün artık kullanılmıyor. Kesik Minare, her ne kadar, yangınla birlikte kendine yeni

bir isim edinse de, büyüklüğüyle, üzerindeki mermer işlemleriyle, ziyaretçilere aynı yapıda Antik Bizans ve Selçuklu yapı unsurlarını birlikte sunma özelliğiyle, eşine az rastlanır örneklerden biri olmayı da yüzyıllardır sürdürüyor.

İnşaatında çok sayıda Roma blok mermerlerinin kullanıldığı yapı, Roma devrinde bir tapınak olarak hizmet verdi. 5. yüzyılda ise kiliseye çevrildi. Aynı yapı yüzyıllar sonra Sultan 2. Beyazıt'ın oğlu Şehzade Korkut tarafından, yapıya bir minare eklenerek, camii olarak kullanıldı.

Yüzyılların sessiz tanığı olan, savaşları, depremleri, yangınları, sevdaları, özlemleri, kavgaları, ayrılıkları, mutlulukları gören Kesik Minare, şimdi önünde fotoğraf çektiren turistlerle birlikte, Antalya hatırası olarak kilometrelerce uzakta-ki evlerin, albümlerini süslüyor.

20. Yüzyılın yaşayan tarihi

■ S. Sema BINZET

Mustafa Altınpınar'ın anlattıklarıyla çok eskilere doğru bir yolculuğa çıktık. O günleri yaşayan, o günlere tanıklık eden, Osmanlı döneminden Cumhuriyet dönemine, yaşadığı yerlerin değişimine uymaya çalışırken, Girit'ten Türkiye'ye insan ömründe yaşanacak her şeye tanık olmuş bir tarihin anılarına

da ortak olduk. 92 yaşında hala çalışan, üreten Antalya aşığı Mustafa Altınpınar'dan, Giritli bir ailenin asırlık tarihini, Antalya'nın bir asırda nereden nereye geldiğini öğrendik.

İdamlık İbrahim'in kaçış öyküsü...

Altınpınar Ailesi'nin Antalya'ya göç nedeni diğer

Girit göçmenleriyle farklı bir sebepten. 1860'lı yıllarda Girit işgal edilmiş. Osmanlı Devleti'nden Mustafa Paşa birlikleriyle bu adayı korumaya çalışsa da, padişah fermanı ile Girit'i terk etmeleri emri gelince, Mustafa Paşa birlikleri ile adayı boşaltmış ve Girit işgalcilere teslim olmuş.

Bakalavus Sülalesi'nden Kasap İbrahim, Girit'te bir gece İngiliz askerleriyle aralarında çıkan tartışma sonucu elini kana bular ve tutuklanır. İşkenceler, uzun süren yargılamalar sonucu idama mahkum olur. Bir İtalyan hukukçu savunmasını üstlenince ipten döner ve idamlık Kasap İbrahim'in büyük kaçış öyküsü de böylece başlar. Deniz yoluyla Selanik'e gider. Ailesini, kardeşlerini toplayıp yerleşir ama, Selanik bu aileye kucak açmaz, bir süre sonra kardeşler tekrar dağılmaya başlar. Kasap İbrahim çaresizdir, aklına İzmir'e gidebileceği gelir. Bir süre sonra İzmir'e gelir, arkasından amcası Hasan Bakalavus da bu kente yerleşir. İzmir macerası da uzun sürmez ve 1870 yılında, Antalya'ya yerleşme kararı alırlar.

Mustafa Altınpınar boyacı ustası ile. 1938

Hanyalı İbrahim ile Kandiyalı Yıldız...

Hanyalı Kasap İbrahim, 1891 yılında Şarampol'un en güzel kızı Kandiyalı Yıldız ile evlenir. Dünyaya

gelen çocukların 5'i doğarken ya da küçük yaşlarda ölse de Ahmet, Mustafa, Mehmet, Fatma ve Şerife o günün zor koşullarına rağmen yaşama şansına sahip olurlar. Bakalavus Sülalesi'nin Antalya'daki kökleri hayatta kalan çocuklarıyla Altınpınar Ailesi olarak büyür.

Girit asıllı bu aile aslında dünyanın dört bir yanına dağılmış. Kasap İbrahim'in dedesi Ömer Lütfü Paşa, Sultan Hamit tarafından Mısır'da görev yapması için atanmış bir Osmanlı Paşası olup, Kahire'de adına yapılmış bir cami vardır. Ömer Lütfü Paşanın oğlu Ahmet Bakalavus uzun yıllar fildişi ticareti yapmak için deniz yolculukları yapmış.

Antalya Devlet Hastanesini boyayan işçiler bir molada. (1954)

Kanada'dan dönmek üzere çıktığı yolculukta bir çok denizci ile birlikte hayatını kaybetmiş.

İtalyanlar ve Antalya...

Yıldız ve İbrahim çifti çocukları ile Şarampol'de yeni bir yaşama başlarlar. Mustafa Altınpınar, 1911 yılında aileye katılır. İlkokulu kentteki 5 okuldan biri olan "Numune" de, yeni binası ve bugünkü adıyla Gazi M. Kemal İlköğretim Okulunda eski Türkçe ile okudu.

İtalyanların Antalya'ya gelerek okullarını işgal etmesinden sonra bir evin odasını derslik haline getirerek açtıkları "İtalyan Mektebine" devam etti, İtalyanca öğrendi. Bugün 92 yaşını arkasında bırakan Mustafa Bey'in yaşamında İtalyan işgalinin, askerlerinin, savaşın bir de İtalyanca şarkıların hala canlı kalan izleri var.

Antalya halkını oluşturan Rumlar ve Türkler bir arada olsalar da yerleşim alanları, yaşamlarının bazı kesitlerini ayırırdı. Üçkapılar'dan Yenikapı'ya kadar olan bölgenin deniz tarafında Rumlar otururdu. İtalyanların kente gelmesiyle Rumlar evlerini boşaltarak

Mustafa Bey ve ilk eşi Saadet Hanım

teslim ettiler. İtalyanlar bu kentte buldukları süre içinde önceleri olmasa da ilerleyen zaman içinde halkla bütünleşerek bazılarının hala ayakta kaldığı birçok yeniliğe ve ilke imza attılar. Antalya'nın ilk sineması "Elhamra", İtalyanlar tarafından inşa edilen yapılardan biri. Mustafa Altınpınar hastalandığında İtalyan Hastanesi'nde tedavi olup, yazdığı mektuplarını İtalyan Postanesi'nden yollamış.

İtalyan Hastanesi yangını, eskilerin unutamadıkları günlerden birisidir. İkindiye doğru binadan önce kara bir duman ardından alevler göğe yükselir. Bütün halk

ellerindeki kovalarla, itfaiye teşkilatı da tulumlarıyla yangına müdahale eder. Mustafa Bey gibi Antalya'nın bütün gençleri cesaretle yangını söndürürler. Dumlupınar İlköğretim Okulunun yerine İtalyanlar yeni hastaneyi yaparlar. Müze civarında ve Sanat Okulu karşısındaki iki köprü de bu sırada inşa edilir. İyisi kötüsüyle İtalyan İşgali 1921 yılında son bulur ama giderken o sıralar halkın en büyük sorunu olan sıtma hastalığının tedavisi için doktor ve hemşireleri Antalya'da bırakırlar.

Kadınyarı, kadın infaz yeri...

Sıtma, kolera salgınları ve az da olsa yaşanan çekirge istilaları o yıllarda Antalya halkının en büyük sorunlarının başında gelmekteydi. Hatta bir rivayete göre Sultan

Hamit idamlık suçluları

1. Sağda Mustafa Altınpınar ortada berber Hasanaki ve oğlu . 2. Mustafa Bey ve arkadaşları Karaaliöğlü Parkı'nda 3. Sağda Mustafa Bey yanında Kehreci ve Kasap Emin

sıtma olsun, ecelleriyle ölsün diye Antalya'ya gönderilmiş.

Mustafa Altınpınar'ın asırlık Antalya anıları öylesine çok ki bitecek gibi değil ama güzel olan anılarından çok, acı dolu olanları hafızasında canlı tuttuğu da bir gerçek. 1940-45 yılında Giritli bir kadının cezalandırılmak

Oturan baba İbrahim Bey sağda Reşat Ahmet ve Mustafa Bey

amacıyla Kadınyarı'ndan aşağıya atılmasını hiç unutamamış. Kadınyarı denmesinin nedeni yıllar boyu günahkar kabul edilen kadınların, içine bir kedi ile birlikte konuldukları çuvalla buradan atılarak cezalandırılmasıymış.

Karanfilli boyacı Mustafa...

Mustafa Altınpınar Antalya'da yaşanan bütün olan biten içerisinde büyüüp genç bir delikanlı olduğunda önce askere

Sağ arkada Ahmet Altınpınar Kahire'de Abdül Nasır ile beraber.

gider. Askerlik dönüşü bugün Dönerciler Çarşısı'nın bulunduğu civardaki babasının kasap dükkanında işe başlar. Ancak satır tutmaya alışmış kasap bir babanın oğlu Mustafa'nın eli hiçbir zaman satırlara dokunamaz. Mustafa, babasının kasap dükkanında tablolar yapan bir sanatçı olur. Resimlerini cam ve aynalara çizer. Çizdikleri birbirinden çok farklı değildir ama bütün genç kızların çeyizlerini süsler. Boyama işi bittiğinde soluğu bugün hiçbiri hayatta olmayan arkadaşlarıyla "Leski'nin Kafeteryasında" alır. Kafeteryaya giderken önünden geçtiği "Aya Yorgi Kilisesi" ve "Manastır" da bir bir çekip giden arkadaşları gibi artık

yoklar. Yarattığı bir birinden güzel resimlerden yeterli parayı kazanamayınca tabloların yerini otomobiller, beton duvarlar alır. Mustafa Altınpınar, giydiği boyacı tulumuna ilıştirdiği karanfili ile, karanfili boyacıdır ve onu herkes öyle tanır.

1927 yılında başladığı işine 2003 yılında hala devam etmekte. Antalya'da yaşamının ve bu kenti sevmenin hala kendisini dinç tuttuğunu söyleyen, biten her iş gününün ardından gittiği deniz kenarında aldığı nefesin en az 100 yıl süreceğini hisseden, uzun bir ömrü burada yaşamının şans olduğunu kabul eden, bu kentin asırlık boyacısına 100 yıl daha aynı coşkuyla yaşamasını dileriz...@

Sağda Mustafa Bey, torunu Rabia, eşi Rabia Hanım ve kızı Ayşe Babacan.

Yüz Yıllık Çığlığın Yankısı...

Soldan sağa ailenin ilk çocuğu Şükriye anne Düriye Hanım, baba Mehmet Ali Çerçiler, kucakta Fikri ve Fatma ile akrabaları

Şairin Antalya için "Akdeniz'in berrak ay-nasında kendi güzelliğini seyreden şirin bir kızdır" notunu düşmediği yıllar. Henüz geçen yüzyılın ilk yılı. Balbey Mahallesi'ndeki iki katlı ahşap evden yayılan genç bir kadın çığlığı. Şimdiki 431. Sokak'ta yankılanan bu çığlıkla, Ayşe Dudu Hanım, kocası Mustafa'nın hayattan çekilişine ve karnında yetim kalan biricik yavrusunun kaderine duyduğu kederi

taşır komşu evlere.

Ölümün çığlığından doğumun çığlığına...

Ölümün gölgesinin henüz aralanmadığı aynı evden, birkaç ay sonra, bu kez, bir bebeğin çığlığı yankılanır. Yeni dünyaya gelen çocuğa Mehmet Ali (1901-1992) ismi verilir. Dede Evliyazade Süleyman Efendi, oğlundan kendisine yegane hediye olan torununa, yetimliğini hissettirmemek için üzerine titrer Mehmet Ali'nin. Yedi

yaşında yazdığı Antalya Hamidiye Mektebi İptidaisi'nden, 1913 yılı Haziran'ında pekiyi dereceyle mezun olduğuna dair diplomasını getirdiğinde torunuyla gurur duyar.

Mehmet Ali, dedesi Süleyman Efendi'nin yaşadığı Korkuteli'nde, 1917-1918 yıllarında 21 ay, İaşe Komisyonu Katipliği yapar. Bu yıllarda, Antalya'nın sıcağından ve sivri sineğinden kaçan birçok insan gibi, Loncaaltı

esnaflarından Hısarçandırılı Molla Tahir de Korkuteli'ne yazlamaya gelmiştir. "Delikanlı" mertebesine erişen torununu başgöz etmek için sabırsızlanan Süleyman Efendi, Molla Tahir'in yayla evinin kapısını çalar. Kızı Dürüye'yi torunu Mehmet Ali'ye istemeye gelen Süleyman Efendi'yi karşısında gören Molla Tahir, yaylanın serin havasına rağmen terler. Terini, "evet" denildikten sonra içilen söz şerbetiyle soğutur.

Loncaaltı'nda "gardıç bıçağı" dükkanı olan Molla Tahir, damadını yanına getirir. Akseki kökenli bir aileden olan damadı için, diğer birçok Aksekili'nin başarıyla yaptığı çerçilik işini düşünür. Ticareti öğrenmesi için ilk önce gardıç bıçağı, kav çakmak, boynuz tarak konulan tablayı boynuna asarak seyyar çerçiliğe başlatır. Çerçilik geleneğine göre seyyar olarak başlanan meslekte biraz deneyim kazanıldıktan sonra yerleşik çerçi olarak, dükkanlarda devam edilirdi. Ticareti öğrendikçe tablasındaki satılan malların çeşidi artacak olan Mehmet Ali de kayınpederinin dükkanı önünde açtığı tezgahında mesleğini sürdürür.

Aynı yıllarda, Mehmet Ali Bey'in yaşamında canlı mı canlı bir ışık yanar. 1919 yılında ilk çocuğu Şükrüye dünyaya gelir. Yaşamın binbir çeşit zorluklarına katlanacak gücü de verir, yetim büyüyen Mehmet Ali Bey'e.

Mehmet Ali Bey'in askerlik terhis belgesindeki fotoğrafı

20 Nisan 1922'de askere gider. Manavgat'taki acemi eğitiminden sonra, Alanya Askerlik Şubesi'nde yazıcı onbaşı olarak, 27 Mayıs 1924'de askerliğini tamamlar. Tüm toplumun geleceğe umutla baktığı yıl, İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e geçildikten beş ay sonra, Mehmet Ali Bey'in ilk çocuğu Şükrüye'nin beşiği yeni doğan kardeşi Fatma'ya devredilir.

Ne ararsan bulunur: Ölüme devadan gayri...

Askerlik sonrası Pazar Hamamı'nın önünde açtığı dükkanında çerçiliğe devam eder.

Çerçi dükkanında ağırlıklı olan aktar ürünlerinin yanında, hırdavat ve evlere gerekli birçok malzeme satılmaktadır. Yıllar sonra sattığı malların çeşitliliğinden dolayı, müşteriler ve esnaf arasında dükkanın tarifi "Ne ararsan bulunur, ölüme devadan gayri" olarak adlandırılacaktır.

İşlerini yoluna koyan Mehmet Ali Bey, kayınpederi Molla Tahir'in Andızlı Mezarlığı'nın güneyindeki evinden, Keçibali (bugünkü Balbey) Mahallesi'ndeki şimdiki 453. sokaktaki 9 numaradaki halen ayakta olan eve taşınır.

Herkesin birbirini tanıdığı Keçibali Mahallesi'nde aynı sokakta oturan Kuyumcu Osman, Terzi Halit, Değirmenci Nazif Efendi, Arap Salih (baharatçı), Arabacı Halil Atmacalar, Macuncu Bekir Efendi'ye komşu olur.

Üçüncü çocuğu Fikri (1929) ve dördüncü çocuğu Ekrem (1931) bu evde dünyaya gelir. Ailenin kala-

27 Mayıs 1960 İhtilalinden sonra yeni yönetime destek için Ankara'ya giden Antalyalılar, Kasım Gülek'le beraber. Oturanlardan kucağında Zafer ve Fikri Çerçiler.

balıklaşması üzerine dar gelen evden, Meydan Kavağı'nda bahçeli bir ev satın alınarak Keçibali Mahallesi'nden taşınılır. 1934 yılında, beşinci çocuk Adnan, yeni taşınılan bu evde dünyaya gelir.

27 Yaşında Millet Mektebi öğrencisi...

Gazi Mustafa Kemal Yazı Devrimi nedeniyle 1 Kasım 1928'de Büyük Millet Meclisi'ndeki konuşmasında tüm mebuslara ve Anadolu'ya yeni devrime sahip çıkılması çağrısı yaptığında, Mehmet Ali Bey 27 yaşında bir esnaf olarak yeni yazıyı öğrenmek için Millet Mektepleri'nin ilk öğrencilerinden olur.

1934'de Hüsnü Karakaş'ın Belediye Başkanlığı döneminde,

Önde Mehmet Ali Çerçiler ayakta Fazilet Hanım, Zuhal, Zafer, Fikri Çerçiler

minde, şimdiki İş Bankası'nın yerinden Kalekapısı'na kadar olan tahtadan dükkanlar yıkılarak, betondan yeni dükkanlar yaptırılır. Karşı sırada da tarihi surlar yıkılarak yerine dükkanlar

yapılır.

Dükkanların yenilenmesinden sonra Atatürk Caddesi'nin bu bölümü "Yeni Çarşı" adını alır.

Konyalı Fırıncı Hüseyin Efendi, Bakkal Murat Efendi, Berber Ömer Efendi, Berber Hüseyin Usta, Çerçi Ali Efendi, Çerçi Haydar Efendi, Alganlı Aktar Mustafa Efendi, Börekçi Tahtalı Efendi, Manifaturacı Necati Efendi, Aktar Müstahittin Efendi, Üzümlerin Mustafa Efendi, Kepekçi Mehmet Efendi Yeni Çarşı'daki esnaf komşularından bazılarıdır. Aynı yıl, Soyadı Kanunu çıktığında Mehmet Ali Bey ailesine "Çerçiler" soyadını alacaktır.

Meydan Kavağı'ndan

1960 ihtilalinden sonra yeni yönetime destek veren Antalyalılar İsmet İnönü ile Pembe Köşk'te

1960 ihtilalinden sonra Antalyalılar kentte coşkulu bir gösteri yapar. Fikri Bey otomobilde döviz taşıyor

Ambarlı İlkokulu'na bisikletle gidip gelen Mehmet Ali Bey'in üçüncü çocuğu Fikri, hafta sonları bisiklete bindiği gibi soluğu babasının dükkanında alır. Bu telaş sebepsiz değildir. Babasına hissettirmeden, Demirciler Çarşısı'nın yanındaki şimdiki otoparkın olduğu yerde; Kömürlük denilen alanda, Cambaz Ali Efendi'nin gösterilerini izler.

Ali Efendi kendisini izleyen çocukları coşturmak için, ip üzerindeki gösterisine, "...Kabağı da boynuma takarım/ Sağıma da soluma da bakarım/ Dinleyin küçük beyler/ Ben size göbek atarım" sözleriyle başlarmış. Gösterinin sonunda bu dizeleri mırıldanarak dükkana geldiğinde, Mehmet Ali Bey'in "Bu çocuğa ne oldu?" gibisinden hoşgörü ve kaygı taşıyan bakışlarını hatırladığında, şimdi 74 yaşında olan Fikri Çerçiler'in gözleri nemlenecektir.

"Karartma geceleri"

İkinci Dünya Savaşı, sadece savaşa katılan ülkeleri değil, Türkiye'yi ve Antalya'yı da etkilemiştir. Meydan Kavağı'ndaki evde, pencerelere asılan kilimlerle yapılan karartmalar, bahçeye kazılan sığınaklar, karneli ekmek günleri...

Savaş dolayısıyla bisiklet lastiği bulunamayışı, Mehmet Ali Bey'in ve küçük Fikri'nin en büyük tutkusu bisikletle vedalaşmasına neden olacaktır. Bu yıllarda bisiklet tamiri yapan ve bisiklet satan Şabur, Emir

Esnafspor futbol takımı stadyumda bir maç öncesinde. Soldan birinci kaleci Zamora, üçüncü sırada bestekar Gültekin Çeki, yedinci sırada Fikri Bey.

ve Ziya kardeşlerin dükkanlarındaki işlerinin bozulması hep savaş nedeniyle. Bisikletin kullanımından kalkmasıyla ulaşım sorunu yaşayan aile, Meydan Kavağı'ndan Yanık Hastane'nin yanındaki; Kılınçaslan Mahallesi, Hıdırlık Sokaktaki 12 numaralı eve taşınır.

Temmuz 1941'de Saint Didier isimli Fransız gemisi Kıbrıs'tan kalkan müttefik uçaklarının saldırılarından kaçmak için Antalya limanına sığınır. İsmi Societe olarak değiştirip

Türk bayrağı çekse de müttefik uçaklarının bombardımanından kurtulamaz. Bu sırada Iskele'de, Kırkmerdiven'in dibindeki büyük çınarın altında bulunan Fikri Çerçiler geminin batışını izlerken; henüz 13 yaşındayken hayatının en korkulu anlarını yaşar.

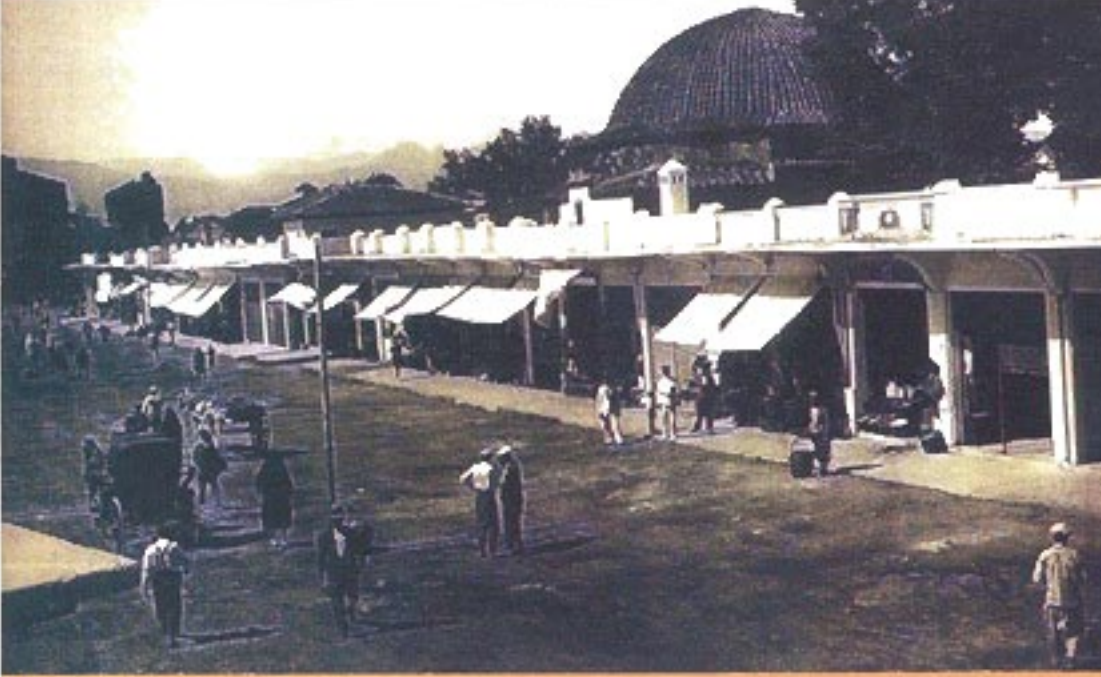
Yenilen pehlivan güreşe zor doyar...

1930'lu yıllarda Halkevi'nde mandolin kurslarına giden Fikri Çerçiler, 1940'lı yıllarda da Kaleiçi'nin eski muhtarlarından Kont Salih ve Peşrev Hoca'dan

60'lı yıllarda kentte düzenlenen bir bisiklet yarışı öncesi.

1960 ihtilalinden sonra yeni yönetime destek veren Antalyalılar Başbakanlık önünde.

1936'da Yeni Çarşı

Halkevi'nde güreş dersleri alır. İlk katıldığı güreş müsakabasından yenilgiyle çıkan Fikri Çerçiler "şehir çocuğundan güreşçi mi olur" diyerek Demircilerici'nden aldığı gülleleri torbalara doldurup bir boruya asarak ağırlık çalışmaya başlar. Spora olan tutkusu 1960'lı yıllarda da devam edecektir. Bu yıllarda girdiği 3 bisiklet yarışını, katılanların en yaşlısı olmasına rağmen kazanacaktır. Aileden spora tutkulu küçük kardeş Ekrem de 15 yaşından itibaren Esnafspor'da futbol oynar.

1949'da ailenin en küçük çocuğu Adnan'ın hastalanıp ölümü sebebiyle anne Dürüye Hanım, ölen çocuğunun evdeki anılarına katlanamayışından Kılınçaslan Mahallesi'nden, tekrar Keçibalı Mahallesi'ne taşınır.

Antalya Lisesi'ni 2. sınıftan terk eden Fikri Çerçiler, küçük yaştan itibaren okul sonrası zamanlarda geldiği babasının dükkanında, iş yaşamına devam eder.

1951 yılında Fazilet Hanım'la evlenen Fikri Çerçiler'in 1953 yılında oğlu Zafer, 1957 yılında da kızı Zuhal doğar.

1950'li yıllarda Demokrat Parti'nin seçimi kazanmasından sonra, Antalya'nın renkli simalarından Çekirge Melek, kiraladığı faytonun içinde davulcular ve zurnacılar eşliğinde, Yeni Çarşı'daki dükkanların önünden geçerek gösteri yapar.

Bu anıyı hiç unutmayacak olan Fikri Çerçiler de yıllar sonra İsmet İnönü'nün Antalya'yı ziyaretinde oğlu Zafer'i omuzuna alıp Şarapol Caddesi'nde karşılar. 27 Mayıs 1960'daki Askeri İhtilal'den sonra Antalya'da arabalarla yapılan yeni yönetime destek konvoyuna katılır. Daha sonra İsmet İnönü'yü, Cemal Gürsel'i, Kasım Gülek'i Ankara'da ziyarete giden Antalyalı esnaf heyetinde yer alacaktır.

Mesleğinde 40 yılı aşkın bir süreyi geride bırakan Mehmet Ali Çerçiler, 1960-

63 yılları arasında ATSO Meclisi'nde üye olarak görev yapar. Yaşının ilerlemesinden dolayı 1970'li yıllarda da dükkanın idaresini oğulları Fikri ve Ekrem'e devreder.

Kardeşi Ekrem Beyle birlikte çerçi mesleğini uzun yıllar sürdüren Fikri Çerçiler, ticari hayatın değişmesiyle, çerçiliğin bol kazançlı günlerinin geride kalmasından dolayı, 1985 yılında emekliye ayrılır.

Yeni Çarşı... Eski anılarda kalır...

1992'de Pazar Hamamı çevresini düzenleme çalışmaları kapsamında, hamamın önündeki dükkanların yıkılmasından 10 gün sonra Mehmet Ali Çerçiler vefat eder.

Fikri Çerçiler, Pazar Hamamı'nın önündeki, yıkılan dükkanlarının yerine yapılan kaldırımda yürürken; birçok kez "Eski Çarşı"daki yaşama, babasına ve çocukluğuna dair geçmiş zaman yolculuklarına çıkmıştır, hiç şüphesiz...

Belki de, çocukken dükkan- dan gizlice kaçıp, Cambaz Ali Efendi'nin gösterisinden dükkana dönüşünde, üzerine çevrilen babasının göz- lerindeki o hoşgörüyü bekle- miştir zamandan; bulamaya- cağını bildiği halde. Bu yüz- den o bildik azınlık hüznün- den kaçmak için, kaldırım- daki vorgun adımlarını daha da sıklaştırıyordu her de- fasında, kimbilir...☺

Dede Recep Şengün 1950 seçimlerinde sandık görevlisi olarak çalışır.

Moralıların 40 Yıllık Muhtarı

■ Türkan YILDAM

Bergama Kralının Antalya'yı keşli ve bir "liman kenti" yapmasından sonra dünyaya kapılarını açan bu eşsiz divarın ilk yerleşim bölgesi Kaleiçi'dir. Antalya, cennetin yeryüzündeki yansımasıdır ve herkesin yaşamak istediği bir coğrafyadır. Atalarımız kentin yerleşim alanlarını iyi

hesaplamış. Kaleiçi'nden sonra bugünkü gibi denize paralel olmayan, dağlara doğru bir genişlemeyi benimsemiş, yeni konukları dağlara doğru yapılara yönlendirmişlerdir. Kızılsaray Mahallesi. Kaleiçi'nden sonra Mora Yarımadası'ndan göç edenlerin barındığı ikinci yerleşim alanı olmuştur. Bu nedenle kı Kızılsaray

Mahallesine kayıtlı birçok Antalyalı Mora ya da Moralı soyadını taşımaktadır.

Kızılsaray Mahallesi'nin 40 yıllık muhtarı Recep Şengün de Mora kökenliydi ve asıl mesleği kireç satıcılığı olduğu için "Kireççi Recep" adıyla bilinirdi. Çallı'daki kireç ocaklarında yaktığı kireç taşlarını at arabalarına yükler, Cumhuriyet

Hamamının yanındaki dükkanında satarak geçimini sağlardı. Kireç dükkanındaki kuyuya doldurduğu yanmış kireç taşlarını eritir, ihtiyaç sahiplerine 3 kürek, 5 kürek hesabıyla satardı. Dükkanın karşısındaki yazıhanesinde de muhtarlık işlemlerini yapardı. Hayatını birleştirdiği Sıdika Hanım ile evlat edindikleri kızları Keriman'ın sevgisiyle günlerini geçirirdi. Keriman Hanım, gelinlik çağına gelince Serikli at arabası tamircisi Ömer Lütfü Türk ile evlendirildi. Türk Ailesi, 1956 yılında dünyaya gelen oğullarına Recep adını verdi.

İkinci kuşak Recep'in farklı soyadı var...

Recep henüz bebekken babası ve annesinin isteği üzerine, evlat sahibi olamayan dedesi Recep Şengün'ün oğlu olarak kayıtlara geçti. Babası, annesi ve sonra doğan kız kardeşleri Sıdika ile Ayşegül farklı soyadı taşıdı. Recep, okula başladığı yıllarda babası ve dedesinin dükkanları arasında mekik dokurdu. Dedesinin yazıhanesinin yanındaki tüfekçi amcanın silahları nasıl yaptığını seyrederek, bakışları duvarda asılı duran küçük bir tüfeğe takılırdı. Dedesi bu bakışları her yakaladığında, büyüdüğünde ona bu silahı alma sözü verirdi. Her sabah Çınaraltı Kiraathanesi'nin köşesindeki bakkaldan satın aldığı "koşma simidi ve küflü deri peyniri" ile soluğu "Kışla Han" da alırdı.

"Khan"'ın yerinde han vardı...

Kışla Han, 1965 yıllarında içinde at arabası tamircisi, marangozu, atların deri malzemelerini "gem" ve "koşum"larını üreten "saraç"ları, nalbantları, lokantası, bakkalı, konaklama odaları ile bugünkü Khan Otelin bulunduğu yerdedi.

Cuma günleri Antalya'da Pazar kurulurdu. Çevre

Recep Bey ailesi ile Konyaaltı sahilinde 1968.

köylerden, kasabalardan ürettikleri sebzeleri, meyveleri at arabalarına dolduran çiftçiler taşlı yollardan, bir gün süren yolculuktan sonra Antalya'ya vardıklarında doğrudan Kışla Han'a giderlerdi. Kırılan tekerleri onarılır, atların nalları çakılır, saraçlar atları giydirir, ortadaki su sarnıcında atların susuzluğu giderilirdi. Çiftçiler, getirdikleri ürünleri satıp, evlerine dönerken çay, şeker, kahve alırlardı.

Cuma günleri hana gelen at arabalarının sayısı o kadar

fazla olurdu ki handan çıkmak isteyenler arabaların üzerinden atlamak zorunda kalırlardı. Çakırlar ve Geyik Bayırı tarafından gelenler Kışla Han'da, Serik ve Aksu tarafından gelenler Doğu Garajının bulunduğu yerde "Serik Han" da konaklardı.

İlk kramponla futbola merhaba...

Recep Şengün, doğduğu günden bugüne Kızılsaray Mahallesi'nde yaşadı. Evlerin adresleri değişse de Mahallesi hiç değişmedi. Okula Cemal Tuğay İlkokulunda başladı sonra Merkez Ortaokulu, derken Endüstri Meslek Lisesi'nde eğitimine devam etti. Bu okul aynı zamanda spor yaşantısının da başlangıcı oldu, futbol takımına seçildi. Mahalle aralarında oynamaktan kurtuldu ama bu kez antrenman sahası olarak kullandıkları okulun karşısındaki futbol sahasının tozunu yutmak zorunda kaldı.

Takım arkadaşları ile birlikte diktirdikleri torbalara kumları doldurur, ayaklarına bağlayarak Konyaaltı'nda sahilde koşular yapardı. Gençlik yıllarında spor anılarının belki de en duygusal olanı da dedesi ve babasından aldığı cep harçlıklarını biriktirip, denkleştirdiği gün sabah spor malzemeleri satan dükkanın açılmasını beklemek olmuş. İlk kez sahip olduğu kramponlarını ayaklarına giyip, ilk maçına çıkan Recep,

sporda başarılı bir geleceğe doğru koştuğunu bilmiyordu.

Sanat Okulu takımının as oyuncusu Recep'i keşfeden Kasap Bekir (Moralı Kasabın oğlu)

1970 yılında Akseki Sporun lisanslı futbolcusu olmasını sağladı. Sanat okulu mezuniyetinden sonra da futboldan kopmadı ama bu arada Fantom uçakları için yapılmakta olan hangarların inşaatında çalıştı.

Futbolla dolu gençlik yıllarına askerlik nedeniyle bir süre ara veren Recep Bey, Mors Alfabetisi uzmanı olarak yaptığı askerliği bitse de uzun süre uykusunda mors alfabesinin tonlamalarını sayıklar oldu.

Spor onun yüreğinde...

Recep Bey, askerlik bittiğinde Akseki Spor'da futbola dönmüş. Daha sonra 30 bin liraya Sanayi Spor'a transfer olmuş. 1980 yılında Antalya Spor'a çağırılan Recep Bey istediği transfer parasını alamayınca spora adanmış bir yaşamın hazin sonu kaçınılmaz olmuş. umutlar sönmüş, emekler sahalarda kalmış. Takımın yıldızı, umudu birçok gençle aynı kaderi paylaşarak, sahalardan kahvehaneciliğe transfer olmuş.

Bir süre ticaret yapmaya çalışsa da

Dede Recep, eşi Sıdika Hanım ve torunlar Recep, Sıdika Karpuzkaldıran'da.

yüreğindeki futbol sevdası amatörce sürmüştü ve DSI'de 2. amatör kümede oynamış. "Amatör Antrenörlük" kurslarına katılarak bir yandan Şarmpol ve Şirinyalı Sporlu gençlerin hocası, diğer yandan da TÜFAD (Türkiye Futbol Federasyonu Amatör Derneği) Yönetim Kurulu üyesi olmuş.

Recep Bey, mahalle aralarından okul takımına, amatör ligden antrenörlüğe uzanan 40 yıllık yaşamının 30 yılını harcadığı spor sevdasına Antrenörler Derneğinin temsilcisi olarak noktayı koymuş. 1985 yılında Nermin Hanım ile evlenen Recep Bey, Lütfü, Ayşe ile Keriman'ın babası olmuş.

Akseki spor futbolcuları Alanyaspor karşılaşmasından sonra bir arada 1976

Recep Bey, yaşamını hep bir bayrak yarışı gibi görmüş. Olanakları kısıtlı diye ulaşılabilecek, erişilecek noktalara varamadan sonlandırdığı spor yaşamında eksik kalan yanlarını şimdi genç sporculara destek olarak tamamlamaya

çalışıyor. Ya Recep Bey sporun içinde, ya da spor Recep Bey'in yüreğinde...

Muhtarlık mühürü, dededen toruna...

Recep Bey, 1984 yılında Kızılsaray Mahallesi'ne Muhtar seçilir. Muhtar aday olması için birçok nedeni vardır. Dede Recep Bey'in 40 yıl muhtarlık yaptığı mahallede Recep Şengün adını sürdürmek istegine çevrenin ısrarları eklenir, üstüne de annesinin gördüğü rüya eklenince Recep Bey aday olur ve seçilir. Böylece dede Recep Şengün muhtarlık mührünü 25 yaşındaki torununa devreder. Kızılsaray Mahallesi'nin yönetimi 60 yıldan fazla sürecek bir zaman için Şengün Ailesine emanet edilir.

Adının nereden geldiği bilinmeyen Kızılsaray Mahallesi, Antalya'nın en eski yerleşim yerlerinden biri olmakla birlikte gerçek büyüme, gelişme ve yapılaşma 1984-85 yıllarında hızlanır. Kentin değişen dokusunu yansıtan bir yerleşim yeri olarak eski ile

yeniyi bir arada barındırıyor. Eskiye korumaya dair yapılan hiçbir şey yok, yeni yapılanlar da eskiyi aratır durumda. Üstelik kent merkezinde olması, Milli Egemenlik ve Yener Ulusoy Caddelerinin açılması ticaret merkezi olmasına sebeptir. Okul,

Sağlık Ocağı hala yok, çünkü bu mahallenin imar planları yapılırken bu hizmetler için yer tahsisi yapılmamış. Dolayısıyla, bu sorunların çözümü neredeyse imkansız. Belediyeler yeşil alan yapma konusunda hassaslar ama eskiden yapılmış olan yeşil alan ve parklarında onarılması ve korunması konusundada hassas olmalılar

Altın Portakal Film Festivali halkın olmalı...

Recep Bey, muhtar olarak mahallesindeki sorunları çözmeye çalışmakla birlikte yaşadığı kentin sorunları konusunda da hassasiyetini gösteriyor. Yerel Gündem 21 Kent Konseyinde, Gençlik ve Spor Grup Başkanı olarak, geçmişte yaşadığı

Recep Bey'in annesi Keriman Hanım'ın nişan töreni

olumsuzlukları bugünün gençlerinin yaşamaması için çalışıyor. Düzenledikleri turnuvaları merkezden en uzak semtlere taşıyarak her gencin hiç olmazsa spor olanaklarında eşit haklara sahip olmalarını amaçlıyor. "Gençlik Haftası" etkinlikleri arasında yer alan "Bisiklet Turu" Antalya'da sporda fırsat eşitliğinin ve bisiklet yollarının yapılmasının gerekliliğinin göstergesidir ve Recep Bey ile arkadaşlarının amaçlarını gerçekleştirme konusunda en önemli adımlarıdır.

Recep Bey, konuşmalarında her zaman geçmişe olan özlemlerinden söz etmeden yapamıyor. Altın Portakal Film Festivali halkın olmalı, etkinlikler halkın ayağına gitmeli. 1970'li yıllarda

yapılan halk konserlerinde traktörlerin süslenip sahne olarak kullanıldığını, o dönemlerin Cici Kızlar, Atilla Atasoy vs., gibi ünlü şarkıcılarının traktör üstünde konserler verdiğini ve traktörün her semte yani halkın

ayağına gittiğini anımsamakta. Ayrıca çocukluğunda herkesin portakal çiçeğinden kolye veya bileziği olduğunu, Antalya çocuklarımızın da portakal çiçekleri içinde büyümesini arzu ettiğini belirtiyor. Antalya denildiğinde portakal çiçeğinin ve kokusunun genç kuşakların da yaşamasının bir hak olduğunu düşünüyor. Recep Bey, "Bu kent hepimizin bu nedenle hepimiz duyarlı davranmalıyız Altın Portakal Film Festivali'nin ve kentin simgesi olan portakal fidanını ekip, sulayıp, koruyup, büyütmeliyiz. Fidanlar gibi ülkemizde sanat ve sanatçılar yetişsin. Kızılsaray Mahallesi'nde bu çalışmayı sanat ve yaşadığım kent adına yapacağım."...🌻

1. Fantom uçaklarının hangar inşaatında işçiler bir arada 1976. 2. Recep Bey arkadaşları ile Karaalioğlu Parkı'nda. 3. Spor takımı Cumhuriyet Bayramı geçit töreninde.

Yufka yürekli eşkiya...

■ Nevzat ŞİMŞEK

Küçük resim: Halil Ağa.
Büyük resim: Çaltılar Köyü'nde yaşayan,
Abdullah Şimşek'in oğlu Mehmet Şimşek
ve eşi.

Arkada Nevzat Bey ve Hakkı bey;
önde Alim Bey, Zeliha ve Gül
Hanımlar.

Soldan sağa Gökçe, Nevzat Bey, Ozan ve Neşe Hanım.

Nevzat Şimşek, 1950 yılında Fethiye'nin Çaltılar Köyü'nde dünyaya geldi. İlkokul 1. ve 2. sınıfını köyde okuyup daha sonra Antalya Cumhuriyet İlkokulu ve Antalya Lisesi'nde öğrenimine devam etti. Antalya'daki yaşantısına yüksek öğrenimi nedeniyle bir süre ara vermek zorunda kaldı. "Bu uzun süren zorunlu tatilde" İÜ Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. 1985 yılında Neşe Hanım ile evlendi. Nevzat Bey, "Oğlumun adı Ozan, kızımın ki Gökçe. Her ikisi de öz Türkçe adlar" diyor. Nevzat Şimşek halen Antalya'da serbest avukat olarak çalışmakta. Hayata dair gözlemlerini şiirlere yansıtmakta. Şiirlerini "Kalk Yigit Öskem" adıyla bir kitapta toplayarak yayınladı.

Şimşek Ailesi'nin büyükleri, bir döneme damgasını vurmuş yaşama biçimleri ile tanıyanların hafızalarına kazınmış bir aile. Şimşek Ailesi'nin genç kuşak temsilcilerinden Avukat Nevzat Şimşek'in kaleminden, bir Eşkiya'nın gerçek öyküsü sizlerle buluşuyor.

Bir eşkiyanın öyküsü...

Çaltılar Köyü Fethiye'nin

Antalya ve Burdur il sınırlarının birleştiği yerde, 1300-1600 m. yüksekliğinde, ardıçlı dağların çevrelediği bir dağ köyüdür. Dedem Halil Şimşek, Halil Ağa diye anılırdı. Bize "Hallalar" derler.

Halil Ağa, Cumhuriyet öncesi eşkiyalık yapmış. Arkadaşları ile birlikte Antalya'ya gelmişler, bir düğün dönüşü Antalya'nın "Karanlık Sokak" tan dönen faytonlarının önünü kesmişler ve soygun yap-

Şimşek Ailesinin Antalya'daki ilk fotoğrafları. (1959)

maya başlamışlar. Soyulanlar arasında Ağır Ceza Reisi, Savcı ve vilayetin ileri gelenleri de var. Soygun yapanlardan biri Savcının parmağındaki yüzüğü çıkaramamış, bıçağıyla parmağı keseceğim derken, dedem "bir yüzük için parmak kesilmez" demiş ve parmağın kesilmesini önlemiş. Soygundan sonra Fethiye "Beşkaza" toprağına geçip gitmişler. O günkü Osmanlı yönetimi bu soygunun peşine düşmüş, eşkiyalardan bir tanesi yakalanmış ve kimlerle yaptığını itiraf edince hepsi tek tek yakalanmışlar.

Savcının vefası...

Dedem Halil Ağa, o zamanlar Üçkapılar'da bulunan cezaevinde yatmış. Mahkemede parmağı kesilmekten kurtulan Savcı dedemi tanımış ve diğerlerine göre daha az ceza almış. Antalya'da o zaman dedemin kız kardeşi Rukiye Halamız yaşıyormuş, dedeme o halamız bakmış. Dedem hapisten çıkınca babaannemi Serik'in Eminceler Köyü'nden atının tergisine atıp, alıp gitmiş. İlk oğlu Yusuf, Kurtuluş Savaşı'nda şehit düşmüş, sonra Abdullah, Hatice, Şevket, Rahime, Şahali, Gülsüm ve babam Alim doğmuş. Dedem Halil Ağa, Kurtuluş Savaşı'nda Muğla'da Kuva-i Milliye'de çete reisi olarak büyük yararlılıklar göstermiş. Çocukluğumda, Halil Ağa dedemin misafir odasında, akşamları Kurtuluş Savaşı

İsmet Paşa tarafından Ali Şimşek'e verilen bir hatıra

gazileri savaşı anlatırlardı. Biz çocuklarda dinlerdik. Anlatan ve dinleyenler ağlardı. Biz çocuklar neye ağladığımızı bilmeden ağlayanlarla ağlardık.

Uğrunda mahpus yatılan kadın...

Babam Alim, ailenin en küçüğü. Köyden bir kızla evlendirmek istiyorlar. Babamın gözü annemde. Annemi kaçırıyor. Ana tarafım babama vermiyor ve şikayetçi oluyorlar. 1938 yılları, babam Muğla'da damda. Annemi amcalarım kaçırıyorlar ve yaşını büyütüp, annemin gönlünü edip babama evet diyerek hapisten çıkarıyor.

1940 yılları: bir düğün. Haftalarca yufka ekmeği

pişiyor, düğüne her gelen davetli bir koç, bir teke çekip geliyor. O zamanlarda düğün törenlerinin bir geleneği olan güreşler üç gün sürüyor. Gece yakılan mermilerle gündüz gibi oluyor. Annem tarafı düğüne gelmiyor. Annem, Halil Ağa dedemle bir yıl yaşıyor. Dedem 17 Ağustos 1941 yılında ölüyor. 1941 kışı zorlu bir kış.

Ne Halil Ağa kaldı, ne de sürüleri...

Halil Ağa'nın koyun sürüleri var. Zorlu kışta sürü veygisini bitiriyor ve ev halkının mısır, buğday ve arpasını yemeye başlıyor. Babam Alim o yıl askerde. Amcalarım sürü kırılacak diyor. Sahile götürülim, orada kış zorlu değildir, sürü

yiyecek bulur diyorlar ve sürüyü Fethiye'nin sahiline götürüyorlar. Baharda sürüyü kene basıyor ve sürü kırılıyor. Sürüde sağ kalan koyun ve kuzuları amcalarım, halalarım, yengeleğim üçer dörder heybelere katıp, heybeler sırtlarında sürüden kalanları yaylaya getiriyorlar. Babam askerden izinli geldiğinde babası Halil Ağa'nın öldüğünü öğreniyor. Sürü ve ev halkını bulamayınca ağlamaya başlıyor. Köylüler sürüyü sahile götürdüler deyince atına atlayıp yoluna koyuluyor. O gece yol üstünde taş bir han odasında sürüyle geri dönen ailesiyle karşılaşılıyor. Annem babamla yeni evli, anneme "babama baktın

Sağda Tayyar Şimşek'in annesi Ümmühan Hanım Solda Zeliha Hanım

Şih Ali Şimşek ve sağda Durgazi Şimşek

mi?" diye sorduğum zaman "oğlum, utancımdan bakamadım" diyor. Yaylaya dönüyorlar. Anneme kaç köpeğiniz var diye sorduğum zaman, "Oğlum köpek sürümüz vardı, ekmeği ayrı tebiti (köpek ekmeği) pişirirdik. Kaç atınız vardı" diye sorduğumda "Atları ayrı kısırakları ayrı güderdik, atlarımız geçilmezdi" derdi.

İlk günler, zor günler...

Halil Ağa ölünce ve sürü kırılınca amcalarım, anamızın Antalya'da yerleri var derler ve Serik'in Eminceler Köyü'ndeki yerlerini araştırırlar. Babaannem Münire Şimşek'in babasından Osmanlı tapusu olan bir çiftliğin kaldığını öğrenirler. Ancak yörükler sahipsiz buldukları için yerleşmişler. Babamgil dava açıyorlar ve Antalya'ya gelip gitmek başlıyor.

Babam her geliş gidişte kışın taze domates yiyor. Köydeki amca ve dayılarıma

çocuklarımızı okutmak için Antalya'ya göçelim diyor. 1959 yılının Eylül ayında şimdiki Sanayi Mahallesi Fatih Caddesi'nin olduğu yere geliyorlar.

O gün vakıf ve hazine arazilerini işgal etmiş olan yörüklerden 2'şer 3'er dönüm yer alıp birer gecekondu yapıp yerleşiyorlar. Bu gecekondu her yapılışında zabıta yıkıyor ve kaçak tekrar yapılıyor. Antalya'nın o deli yağmurlarında evlerimizde cam yok, perde yok, sel evlerimizi basıyor, her şeyimiz ıslanıyor, yağmur dinince eşyalarımızı kurutuyoruz. Antalya'ya ilk gelişimizde Kepez'den ilk defa elektriği görüyorum.

Amcam Şahali, Şevket, dayım Mahmut birbirimize yakın yerlere yerleşiyoruz. Ağabeyim Durgazi ve ben Nevzat Şimşek, dayımın oğlu Üzeyir Harmandar, Şahali amcamın oğlu Halil, sonraları Tayyar Antalya'da okullara giriyoruz.

Durgazi ve ben Antalya'da avukatlık yapıyoruz. Üzeyir mali müşavir, dedem Halil Ağa'nın adını alan Şihali amcamın oğlu Halil Şimşek en son Silahlı Kuvvetler Akademisi Komutanı olarak Tuğgeneral rütbesiyle emekli oldu. Şu anda Haliç Üniversitesi Devrim Tarihi öğretim üyesi olarak görev yapıyor. Tayyar Şimşek ise ASAT Genel Müdürlüğü'nde Su Şebeke Müdürü olarak görev yapmaktadır.

Ailemizin Antalya'ya gelişi, babaannemi Serik'ten alıp Fethiye toprağına götürüşü ve bizim tekrar geri gelişimiz ve yeşil Antalya'da yaşayışımız devam etmektedir. Her yaz Temmuz ve Ağustos aylarında köyümüz Çaltılar'daki evlerimize yalalamak için göçeriz...☺

İlk defa
Elektriği gördüğümde
İlk defa şehri
Denizi
Kayıkları
Ve gemiyi

Babam genç,
Ben çocuktum
Ayağımda kara don
Ayağımda kara lastik

Ve anam...
Denize bakıp bakıp da
"Abov! bir de taşarsa"
Demişti de
Gülmüştük...

Av. Nevzat Şimşek

Elhamra'nın en eski dostu, makinist Sezai Bey...

İşgal yıllarında İtalyan askerlerinin karargah ve yemekhane gibi türlü amaçlar için kullandığı, bugün Büyükşehir Belediye Binası girişi ile yanbaşındaki yeşil alanda, Rum ahşap bir yapı vardı... İstanbul ve İzmir'den sonra ülkenin üçüncü Elhamra Sineması Antalya'da bu binada hizmet verir. Daha önce bir süre Leyla Sineması adıyla hizmet veren kentin ilk sineması Elhamra, 'Büyük Mahmut' olarak anılan Mahmut Yalay ve 'Küçük

Mahmut' lakaplı Mahmut Kalay ortaklığı ile faaliyete başlar. Elhamra'nın ilk makinisti Süleyman Cankalp, ikincisi Raci Bey, son makinisti ise Sezai Gürel'dir.

Sezai Bey'in babası Mustafa Bey, Bursa'da faaliyet gösteren Osmanlı Devleti'ne ait bir ayakkabı imalathanesinde zanaat sahibi olur. Bir süre İki Kapılı Han'da hizmet verir. Sezai Bey'in ablası Huriye Hanım; Aksu Köy Enstitüsü'nden mezun olan

ilk beş kız öğrenciden biri. Mustafa Bey, kızının yakınında olmak için zanaatını bırakıp Aksu Köy Enstitüsü'nün bekçisi olur.

Gürel Ailesi, ilk olarak Dağ Mahallesi'nde, bugün Yavuz Özcan Parkı yerinde faaliyet gösteren Antalya Devlet Hastanesi karşısında Ali Dayı olarak bilinen bir hemşerinin evinde oturur. Ardından Giritli Derviş Amca'ya ait Sultan Hamid Evleri'nden birini satın alırlar. O yıllarda Muratpaşa Mahallesi Matbaacılar

Sokak adresine sahip bu ev şu an ailenin eşya deposu ve hala ayakta. Sezai Bey'in okul yılları Cumhuriyet İlkokulu sıralarında başlar. Dönemin Cumhuriyet İlkokulu, bugün Faruk Tuğayoğlu İlköğretim Okulu bahçesinin tam ortasında bulunan eski ahşap binada hizmet veriyor. Antalya Lisesi'nin orta bölümüne başladığı yıl, Elhamra'nın makinist çırağı olur.

Kentin ilk sinemaları...

Büyük Mahmut'un işgal güçlerinin karargahı ve yemekhanesini, 225 kişilik sinema salonuna çevirmesi ile başlayan Elhamralı yıllar, 1960'da, sinema binası ve çevresini kapsayan kamulaştırma kararına kadar sürer.

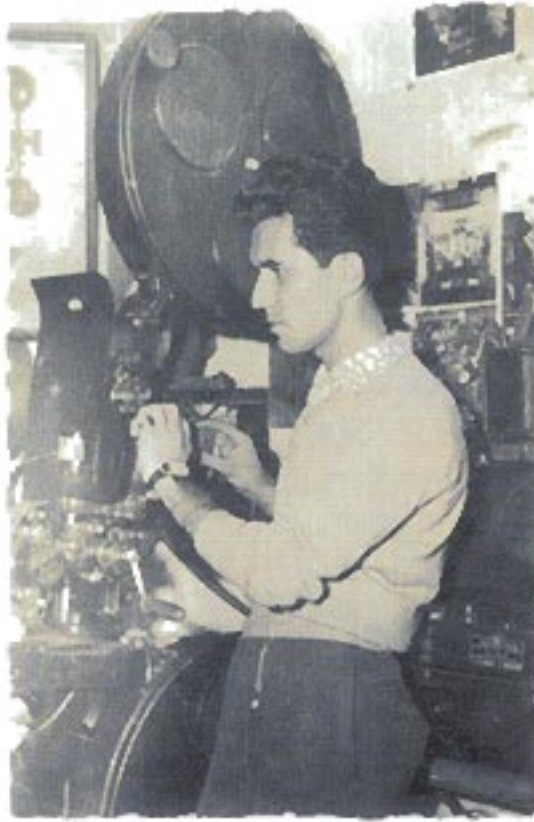
Kentin ilk sinemasıdır Elhamra. Valilik arkasında Hükümet Caddesi'ne yol olan alanda Şükrü Başargan'a ait Bizim (Başargan) Sineması, Yağcılar Ailesi'ne ait Yukarı Pazar'daki (YKM binası) Yeni Sinema, Ispartalı Çakır Ailesi'ne ait Şehir Otel yanında Şehir Sineması, Örduevi yanındaki Yıldız Sineması, Çamlılar'ın İnci Sineması (eski Oscar) ve Plaza 2000'de Saray Sineması, Elhamra'dan sonra faaliyete başlar.

1940 yapımı Zeiskon marka sessiz film makinesi Elhamra izleyicisini önce sessiz filmlerle buluşturur. Amerikan yapımı westernleri Antalyalılar çok sever. Sezai Bey'i ustalığa taşıyan ilk filmi, ufaklık lakaplı

Audiye Murphy'nin bir filmi olur.

Apaçilerin baltaları Antalyalıları yaraladı...

Ardından halkın 'üç buğutlu' dediği üç boyutlu Apaçi filmleri popüler olur. Bir tarafı kırmızı diğeri mavı jelatinli gözlüklerin

Sezaı Bey Yener Sinemasının makine dairesinde

çerçevesi ise kartondandır. Aynı bir ücretle işletmecinin hizmete sunduğu gözlüklerin çerçeve uçları iplerle birbirine tutturulur.

İzlence başlayıp Apaçilerin birbirine balta attığı sahneler salonda gerçek zannedilince komik sahneler yaşanmamış değil. Kendini baltadan korumak isteyen hemşeriler çeşitli hamleler yapınca yanındakini ya da arkadaki izleyiciyi yaralamış. Apaçi kadınlarının dere sahnelerinde ise sabun köpüklerinin salona indiğini zannedenler, oturdukları

yerden elleriyle köpük yakalamaya çalışmışlar. Elhamra Sineması, köpük avına çıkan izleyicilerin ufak tefek yaralanmalarına da tanık olmuş.

Dörder kişilik yedi locası olan Elhamra, yüksek ve geniş duvarlarını kaplayan çölde göçebe yaşam temalı yağlı boya tabloları ile de tanınır. İzmir ve İstanbul Elhamra Sinemaları'nın duvarlarını da aynı tablolar süsler. Bu tablolar ilk günkü hali ile Finike Akın Sineması deposunda. Elhamra'nın 60 yıllık sessiz film makinesi de Finike Akın Sineması'nın makine dairesinde film oynatıyor. Salonların beyaz perdesi ise kaput bezinden beşe beş ya da beşe vedi (panoramik perde) ebatlarda kesiliyor. Özellikle sigara dumanından sararan kaput perdenin bakımı ise üç dört ayda bir yapılan kireç badanasından ibaret.

Elhamra'nın yazlık sineması ise bugün Atatürk Caddesi üzerindeki Ziraat Bankası'nın hemen güneyindeki alan. Çitlembik ağaçları gölgesine kurulan onar onar gruplanan bine yakın tahta kahvehane sandalyeleri, bugün oldukça rahat sinema koltuklarına göre pek konforlu olmasa gerek. Ancak Sezai Bey hatırlatıyor; o yıllar, çoğu kez tam kapasite dolu salonlara film oynattığı yıllar.

Gazoz ve dondurma antraktı...

Sezaı Bey, antrakların kimi zaman büfedeki satış rakamlarına göre uzadığını

aktarıyor. Meşhur İbrahim Sami ve Cansu gazozlarının, yanık süt ve çerçi sakızı ile yapılan Geyikoglu ve Tektat dondurmalarının satıldığı büfelerde; kuru nohut, kabak çekirdeği ve çitlembik de bulmak mümkün. Delikanlıların, küçük kargı tuğluklardan (içi boş kargı) çitlembik meyvesini istedikleri yere üfleyerek yaptıkları haşarılıklar, sinema salonlarında da devam ediyor.

Kimi zaman makine dairesinde yaşanan aksaklıklara izleyicinin kızması üzerine Sezai Bey'in bir silahı var ki: kısa sürede tepkileri keser nitelikte. Sesin kesilmesi ya da filmin kopmasına tahammül edemeyen izleyiciler kötü sözler söyleyince Sezai Bey, projektörden parmağıyla iki işareti yaparmış. Söylenenlerin iki katını iade eden bu hareketten sonra izleyiciler susar arızanın giderilmesini beklermiş.

Elhamra'nın çığırkanı Ali Rıza Bey...

Elhamra'dan oynayan filmlerin ilanını ise çığırkanlar yapıyor. Şu an saatçilik yapan Ali Rıza Suduran, Elhamra'nın çığırkanı. Ali Rıza Bey, vücuduna geçirdiği karton panoların iki yanına film afişlerini asarak

Sezai Bey ve eşi Fatma Hanım

başta Kale Kapısı olmak üzere günde üç kez tüm sokaklarda tellal (yöre halkı dellal der) usulü dolaşılıyor. Borudan yapılmış megafonla halka filmlerin seans saatlerini ve oyuncularını bildiriyor. Ayrıca Arlev lakaplı Ali Ülvi Togay ve kardeşi Ressam Murat'ın kimi zaman film oyuncularının çizimleriyle süsledikleri beşe beş ya da yediye on metre ebatlarında hazırladıkları bez afişler de sinema önüne ve Saat Kulesi ile Çan Kulesi arasına asılarak ilanlar ko-

laylaşıyor.

Kleopatra, Vikingler, On Emir, Ben Hur gibi figüran kadrosu bile oldukça kalabalık olan filmler de büyük ilgi görür. Ardından Yeşilçam'la beraber Çin ve Hint filmleri de gösterime girer. Ayhan Işık, Sadri Alışık, Örfan Günşiray, Ediz Hun, Türkan Şoray, Hülya Koçyiğit gibi oyuncuların yanı sıra Özcan Tekgül, Vural Birol ve Loura Norn gibi rakkas oyuncuların rol aldığı filmlerde büyük ilgi görüyor devrin Antalyasında.

Devrin diğer eğlence mekanı ise kumpanyalar. Cambaz Yakup'un kumpanyası Doğu Garajı alanında kuruluyor. Cambaz Yakup'un gösterisinden sonra, rakkaslar ve gazelhanlar. Sezai Bey, gazelhan Abdulah Yüce'nin sık sık Antalya'ya geldiğini hatırlıyor. 1960'lardan sonra ise kumpanyalar kış aylarında sinema salonlarında gösteri yapıyorlar.

İkinci miradore kurulan beyaz perde...

Esnaf derneklerinin zanaatlerini sergiledikleri türlü gösteriler, öğrencilerin hazırladıkları kentin tarihi devirlerini anlatan kompozisyonlar ve itfaiye geçişi ile renklenen festival korteji hala

Sezai Bey, eşi Fatma Hanım, çocukları Gülay, Gökhan ve Gülhan ve annesi.

1 fotoğraf. Sezai Bey arkadaşlarıyla miradorda

Diğer fotoğraflar 1960 yapımı Topal Osman filminde Sezai Bey, başrol oyuncusu Ahmet Mekin ile film setinde.

beleğinde Sezai Bey'in. Yener Ulusoy'un belediye başkanlığı döneminde (1984-87) stadyum, Karaalioglu Parkı ikinci miradortü ve kentin kenar mahallelerinin birinde kurulan perdelerde film oynatmış Sezai Bey. İkinci miradorda sırtını Beydağlarına vermiş, panoramik perdeler ve karşısında merdivenlere oturmuş sabırsızlıkla filmi bekleyen Antalyalılar... Halkın tek eğlence kaynağı olan sinemanın verdiği heyecanla bütünleşen bu eşsiz sahne hiç çıkmıyor Sezai Bey'in aklından.

Sezai Bey, film setlerinin de tozunu yutmuş. 1960 yapımı, yönetmen Vural Ozan imzalı Topal Osman adlı filmde oyuncu Ahmet Mekin ile aynı sahnelerde rol kesmiş. Konyaaltı falezlerinin mekan olduğu bu filmde Atatürk'ten Topal Osman'a haber getiren Haberci rolü, Sezai Bey'in en güzel anılarından biri.

Elhamra adı ilçelerde devam ediyor...

Kamulaştırma kararından sonra bir süre daha Elhamra'nın isim kullanım hakkı Mahmut Kaynar'da olduğundan, önce Manavgat ardından Finike'de bahçe sineması olarak Elhamra Sinemaları adı devam eder. Ardından Yener Sineması'nın makine dairesi bekler Sezai Bey'i. Yener Sineması kapanana kadar, makinisti de yöneticisi de Sezai Bey olur. Orada Kolsuz Kahramanlar adlı filmi oynatırken garip bir şekilde sezinler sinemanın söneceğini. Süleyman

Saman ve Selahattin Pişkan gibi makinistler yetiştirir.

Girit göçmeni Fatma Hanım ile evlenir. Gülay, Gökhan ve Gülhan adlarında üç çocuğu; Efsane ve Tuana adlarında iki torunu olan 1938 doğumlu Sezai Bey, ödüllü bir sporcu ve yat kaptanı aynı zamanda. 1982 yılında Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu'nun Zıpkınla Balık Avlama Şampiyonası'nda Mehmet Avcı ile birinci olur. Bu yıl da Antalya Yunus Adam Balık Kulübü'nün tek yıldızlı dalış sertifikasını almaya hak kazanır. Ancak denizle iç içe olan Sezai Bey'e hayatının en büyük ama beraber yaşamayı öğrendikleri bir acıyı da yine deniz tattırır.

Ailenin tek oğlu Gökhan Bey, Deniz Kuvvetlerinin önemli bir gemisi olan Serderkum'da askerliğini yapar. Sık sık denize dalan Gökhan Bey, bir deniz kazası sonrasındaki yanlış tedavi nedeniyle felç olur. Ancak Gökhan Bey hayata sınımsız sarılmış genç bir belediye çalışanı. Bir de şu kent yolları engellilere yol verse, herşey daha kolay olacak. Sezai Bey, hergün oğlu Gökhan Bey'e eşlik ediyor. Rutinleşen bu güzergah sırasında eski bir dostuyla da hasret gideriyor. Güzel mimarisiyle, oynayan macera yüklü filmleriyle unutamadığı mekan Elhamra'nın makine dairesinde ter döken Sezai Bey, ne mutlu ki eski dostu Elhamra'ya hergün selam veriyor ...

KADIAHMETOĞULLARI

Asfalt İnşaat Taahhüt Sanayi ve Ticaret A.Ş.

AGREGA

Boğaçay Kalker ve Dere Malzemesi Kıırma Tesislerimizde her ebatta kum, çakıl, filer ve mıcır üretimi

ASFALT

Boğaçay Asfalt Üretim Tesisimizde yol - otopark - spor alanları için gerekli standartlarda 250 ton/ saat kapasiteli asfalt üretimi

HAZIR BETON

Boğaçay Hazır Beton Üretim Tesisimizde toz tutma üniteleri ile çevreye saygılı bilgisayar otomasyonlu 100 m³/saat kapasiteli hazır beton üretimi

Çalkaya Hazır Beton Üretim Tesisimizde toz tutma üniteleri ve bilgisayar otomasyonlu 90 m³/saat kapasiteli hazır beton üretimi

İNŞAAT ve TAAHHÜT İŞLERİ
ile

365 gün - 24 saat

✓ Kesintisiz İletişim ✓ Zamanında teslim ✓ TSE güvenceli hizmet...

Hazır Beton Üretim Tesis

Asfalt Üretim Tesis

Antalya Topkantar Hal Kompleksi ve çevre yolları yapımı

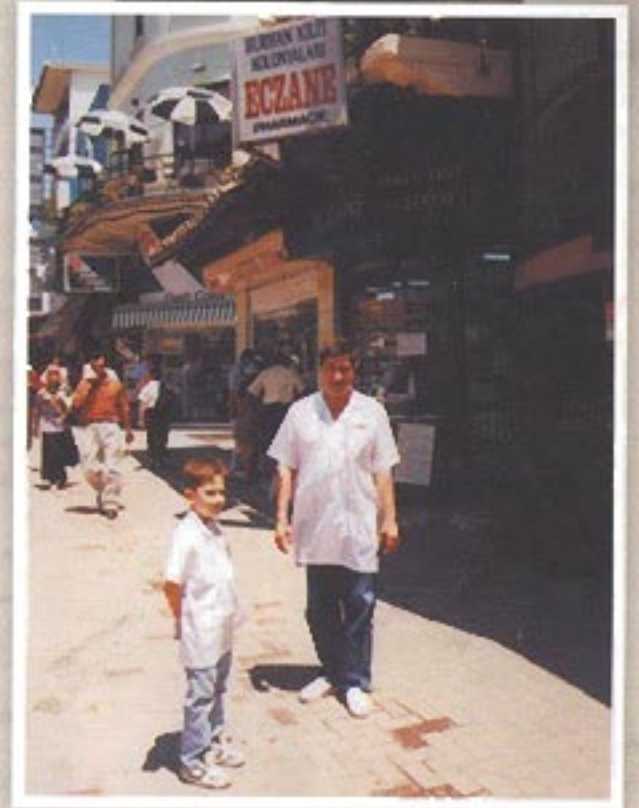

Yol ve Asfalt Çalışmaları

07050 Boğaçay / ANTALYA Tel.: 0.242. 259 22 22 (Pbx) Fax : 259 21 21
www.kadahmetogullari.com.tr info@kadahmetogullari.com.tr

**Turunç kolonyasının mucidi,
Antalyalı'nın ilk kolonyacısı;
Burhaneddin Kilit**

Aynı mekanda üç nesil. Büyük fotoğraf Burhanettin Bey ve oğlu Hasan Kilit. (1951) Küçük fotoğraf Hasan Hüsnü Kilit ve oğlu Batuhan (1997)

Girit Vali katibi olarak uzun yıllar çalışan Mustafa Bey, 1850'li yıllarda adadan göç edip, Antalya'ya yerleşir. Girit'in Müslüman nüfusu aslen 1897 yılında, toplu olarak Antalyalı olsa da, Mustafa Bey ve ailesi daha önce hemşerimiz olan adalılara bir örnek. Diğer Giritli ailelerde birkaç nesil süren Rumca konuşma alışkanlığı, zeytinyağı ticareti yapan Mustafa Bey'in ailesinde devam etmez. Kentte ikinci bir evlilik yapan Mustafa Bey'in, Lütfiye, Hasan Hüsnü ve Ahmet adında üç çocuğu olur. İnhisarlar Dairesi'nin veznedarı olarak çalışan 1880 doğumlu Hasan Hüsnü Bey, uzun boylu olmasından dolayı 'Uzun Hasan' olarak da anılır. İnhisarlar Dairesi bugün Tekel binası yerinde hizmet veren ve kentin tüm nakitlerinin toplandığı bir kurum aynı zamanda. Hasan Hüsnü Bey'in 'kilit' soyadını almasının yapıtığı kamu görevi ile bağlantısı var. İnhisarların tek veznedarı Hasan Hüsnü Bey, toplanan nakitlerin de tek emanetçisi. Nakitlerin saklandığı kasanın tek anahtarı var, bu anahtar da Hasan Hüsnü Bey'in sorumluluğunda olunca, yöre dilinde anahtar yerine yaygın olarak kullanılan 'kilit' kelimesi aileye bu soyadını kazandırır. Bir zamanlar çok sayıda insanın ince hastalığa yakalanması nedeniyle 'Hasta Ciger' adını alan Balbey Mahallesi'ne ait bu sokakta Kilit Ailesi üç nesil yaşar. Hatta sokağın sol yakası halen ailenin bazı bireylerine ait mülklerden ibaret. Hasta

Burhanettin Bey, eşi Neriman Hanım, torun Hasan Hüsnü ve kızları Birgül

Ciger Sokağın bir numaralı hanesi ise yüksek tavanı, kubbe penceresi, karo döşemeli bahçesi, kuyusu, üzerindeki üzüm çardağı ve havuzu ile dikkat çeken Hasan Hüsnü Bey'in evi. Yöre dilinde 'arık' olarak anılan ve günlük kullanım ihtiyacını karşılayan su arkları; tüm Antalyalılar gibi Hasan Hüsnü Bey'in bahçesine de hayat kaynağı olur. Bez file içine konan karpuz ve kavun su arklarında soğutulur. Tüm sokak sakinlerinin sıray-

la kullandığı kapı önünden çevrilen ark, taşma savağına dek havuzu doldurur. Sivrisinekler, havuzdaki kırmızı japon balıklarına yem olurken böylelikle kimyevi maddeden uzak biyolojik bir denge sağlanmakta devrin Antalyasında.

Bahçeler armağan deposu...

Tüm bahçelerin vazgeçilmez çiçekler aynı zamanda doğal birer armağan deposu. Dizi dizi tenekelerde yetişen yaseminler, begonviller, ful ve mum çiçeklerinde dostluklar da yeşermekte. Hasan Hüsnü Bey'in aynı ismi taşıyan torunu eczacı Hasan Hüsnü Bey, özellikle hanımların dost ziyaretlerine bahçede yetişen bu çiçekleri hediye niyetine götürdüğünü hatırlıyor. Giden çiçeğin niteliği ve niceliği samiyet derecesine göre değişiyor. Koklandıktan hemen sonra solan ful çiçeği ise kapı komşularına, zahmetsiz bir yöntemle bir domates içine konarak veriliyor. Hasan Hüsnü Bey'in ilk eşi Fatma Hanım'dan Süleyman, Ayşe ve Naciye; Kiremitçioğlu Ailesi'nden Naciye Hanım ile

1934 yılı Gazi M. Kemal İlkokulu mezunları 476 nolu öğrenci Burhanettin Kilit

vaptığı ikinci evlilikten ise Malike, Burhanettin ve Orhan adlarında toplam altı çocuğu olur. Kilit Ailesi'nin dördüncü çocuğu 1926 doğumlu Burhaneddin Bey, Gazi M. Kemal İlkokulu'ndan sonra eğitim hayatını noktalar. çoğunlukla züccaciye işiyle uğraşan Ömer Hakkı Göksoy'un yanında çalışır. Ömer Bey, o sıralar amatörcce kolonya üretimi yapmaya başlar. Çırağı Burhaneddin Bey de askerliğini yapana dek kolonya imali hakkında fikir edinir ve 1947 yılında Antalya'nın resmi olarak ilk kolonyası olan Burhaneddin Kilit Kolonyalarını piyasaya sürer. Hasta Çiğir Sokak 1 numaralı adresteki aileye ait evin alt katı Kilit Kolonyaları'nın ilk imalathanesidir.

Damat, Küs Barıştıran, Komşu Çatlata Kolonyaları...

Şimdilerin kozmetik koku ürünlerinin fonksiyonlarına sahip zamanın kolonyaları. Antalya gibi sıcak bir kentte ferahlama kaynaklarından, bayram günlerinin ikramlarından biri aynı zamanda. Üretiminden bu yana tüketimi hiç durmayan kolonyanın insanın yüzünde tebessüm bırakturan türleri de yok değil. Küs Barıştıran, Arkamdan Gel, Akşam Sefası, Komşu Çatlata, Kız Kaçıran, Damat, 777, Romeo ve Kara Kedi. Halen aynı adlarla üretilen bu kolonyaların birbirinden ayrı hikâyeleri var. Yöre düğünlerinin renkli bir geleneği olan 'kofa' içinde de yerini alır Burhaneddin Kilit Kolonyaları. Kız tarafının düğün günü, çiftin evine gönderdiği, kuruyemiştten çamaşır takımlarına kadar küçük

hediyelerin bulunduğu süslü bir sepet olan kofanın olmazsa olmazlarından biri de Kilit Kolonyalarının Damat adlı çeşidi. Kız Kaçıran'ı, yetişme çağındaki delikanlılar kullanıyor. Küs Barıştıran, a-ralarında küçük sorunlar olan hanımlar için. Hanımlar, küs barıştıranın verdiği rehavetle

Orhan Kilit ve eşi Nezahat Hanım

farkında olmadan barışveriyor. Arkamdan Gel ise büyük buran delikanlıların tercihi ettiği ağır bir koku. O kadar keskin ki birkaç yıkamadan sonra bile kokusu kalıyor. Komşu çatlata, nispet yapan hanımlar için. Ayrıca gül, tütün, zambak, menekşe ve turunc gibi toplam 16 çeşit kolonya hala alıcı buluyor. Burhaneddin Bey, Saat Kulesi karşısındaki yolda bugün oğlu Hasan Hüsnü Bey'in işlettiği Kilit Eczanesi olarak hizmet veren iş yerinde sadece kolonya satışı yapmamış.

Gramafon iğnesinden ekstrafora, tavla zarından bayan çorabına, termostan baharata, berber malzemelerinden lüks lambasına kadar her şeyin bulunduğu bir işyeri. Hatta mal çeşidinden dolayı sabit bir çerçi demek mümkün Burhaneddin Bey'in bu dükkanına.

Hasan Hüsnü Bey, küçük yaşlarda patronun çocuğu olarak değil işçi olarak çalışmış Burhaneddin Bey'in yanında. Bugün bazı esnafların hala kullandığı bir güven sınavına tabi tutulmuş babası tarafından. Haftalıkların beş kuruş olduğu yıllar. Burhaneddin Bey, dükkanı o gün temizleyecek olan işçi için bir köşeye buruşturulmuş bir para atıyor. Temizlik sırasında çalışan bunu alıp Burhaneddin Bey'e verirse notu iyi. Ancak para Burhaneddin Bey'in attığı yerde yoksa ve teslim edilmişse o çalışanın vay haline. Hasan Hüsnü Bey bu sınavı geçmiş, ancak hala unutamadığı başka bir esnaflık sınavından kalmış.

Para hırsından dayak yiyen bir nesil...

Hemen hemen aynı ürünleri satan diğer esnaflar yüzde 25 kar payı uygularken, Burhaneddin Bey, karını yüzde 15 olarak belirlemiş. Hasan Bey, lise yıllarının verdiği para hırsı ile babasına kar yüzdesini artırma teklifinde bulunmuş. Burhaneddin Bey bu teklifi reddetmiş. Hasan Hüsnü Bey, uzun süre devam eden bir ovuna başlamış. Burhaneddin Bey, dükkandan çıkar çıkmaz yüzde 25'lik kar gösteren fiyat etiketlerini ilıştırmeye başlamış. Hasan

Burhanettin Kilit ve Neriman Hanım

Hüsnü Bey bu oyunu, müşterilerin Burhaneddin Bey'e olan şikayetlerine kadar sürdürmüş. Ancak birgün Hasan Bey tam etiketleri değiştirirken suçüstü yakalanmış. "Sen benim şerefli ismi mi düşüreceksin" diye başlayan kızgınlık dayak ile nokatlanmış. Davağın acısını unutamayan Hasan Hüsnü Bey, bu olayı şimdilerde, "Esnaf o yıllarda onurunu, çok para kazanma hirsına tercih ededi" şeklinde yorumluyor. Henüz Antalya Aspendos (Belkıs) Tiyatro ve Müzik Festivali bünyesinde kentin 7'den 70'e tüm nüfusunun katıldığı bir şölen olarak kutlanan festival kortejinde de yer alır Burhan Kilit Kolonyaları. Hem de akıllarda kalan bir özellikleri ile. Zirai Donatımdan ödünç alınan kruvazatörle halkın üstüne kentin simgesi turuncu kolonyası püskürten Burhan Bey, küçük plastik şişelerde kolonya da dağıtmış. Vali Niyazi Akı döneminde Vakko eşarbin üzerine kentin ören yerlerini gösteren bir harita da bastırıp, satışa sunmuş.

1960 İhtilali'nden haberi olmayan mehteran...

O yıllarda üç gün sürüp film festivaline de kavnaklık eden Antalya Aspendos (Belkıs) Müzik ve Tiyatro Festivali hazırlıkları sırasında yaşanan tatlı bir anı. devrin iletişim hızını ortaya kovar nitelikte. Festivalin tüm heyecanına sahne olan korteje birkaç gün kala hazırlıklar devam ediyor. Mehteran takımının olağan bir günmüş gibi kortej güzergahında yaptığı prova, aslında pek de olağan bir güne rast-

Okul arkadaşları Ahmet Anay, Hasan Kilit ve Cenani Çimrin

gelmez. Hasan Bey gibi pek çok çocuğun arkasına takıldığı prova kortejini Üç Kapılar'da büyük bir sürpriz bekler. Burada belediye hoparlöründen "Durun, bugün askeri ihtilal ilan edilmiştir. Sokaga çıkma yasağı uygulanmaktadır. Mehteran takımı ve beraberindekiler ikamet ettiğiniz yere geri dönün!" uyarısı yükselir. Çünkü tarih 27 Mayıs 1960'dır. Antalyalılar, askeri ihtilalden ancak öğle saatlerinde haberdar olur.

1950 doğumlu Hasan Hüsnü Bey'in tanık olduğu ancak şimdilerde sadece rüyalarını süsleyen Antalya, görülmeye değer. Ucu bucacı yeşillikten görülmeyip akarsularıyla, çağlayanlarıyla meşhur; her evin küçük de olsa bahçesi olduğu bir kent, yarım yüzyıl öncesinin Antalya'sı. Narenciye, erik ya da muşmula ağaçları, bu bahçelerin olmazsa olmazları. Kuzeyde Beyaz Bina, güneydoğuda Şehir Kulübü (Talya Convention Center), doğuda Meydan Kavacı, batıda ise Yavuz Özcan Parkı yerinde Antalya Devlet Hastanesi, Konyaaltı Caddesi'ndeki birkaç bina ile Bahçelievler semti, il sınırlarını oluşturuyor. Mehmetçik Parkı yerinde Askeri Komutanlık binası varken, Erkek Sanat Okulu (Endüstri Meslek Lisesi) ve Bahçelievler ise varsıl ailelerin yaşadığı tek katlı villalardan ibaret. Barbaros İlkokulu karşısında Bahçelievler Karakolu var. Şarapolar bugün işhanları ile dolu, araçsız da ulaşılabilen bir ticari bölge iken o yıllarda toplu ulaşım araçları ile ulaşılan bir alan. Çınaraltı Kahvehanesi'nden (Tolunaylar Döviz) kalkan traktör römorkundan bozma tenteli toplu ulaşım aracı olan naylonlar, Şarapolar yolcu götürüyor. Naylonları, faytondan ayıran bir özellik de tek atlı oluşu. Çınaraltı Kahvehanesi, bugün Büyükşehir Belediye İş Merkezi karşısında olup Yukarı Pazar (bugünkü Khan otel çevresi) müşterilerini ve esnafını da çeken ulu çınar ağacı gölgesinde uğrak bir mekan. İşletmecisi ise Lütfi

Kiraz. Bu bulvar kahvehanesi nargile müdavimlerinin de mekanı.

Devrin Antalya'sında özellikle yaz aylarında, kadın erkek herkesi sokağa döken, hem kent temizliğini hem de kentin bunaltıcı sıcaklığında nefes aldırıcı tatlı bir telaş yaşanıyor. Esnaflar; arkadan çektikleri suyla dükkan önlerini süpürüyorlar. Her esnaf kendi dükkan önünü süpürünce koca sokak tertemiz oluyor. Aynı sokağın sakinleri hanımlar da tek ya da toplu şekilde ev önlerini temizliyor günde birkaç kez. Bazı dar sokaklar dost sohbetlerine mekan oluyor. Hasan Hüsnü Bey, akşamları kapı önlerine serilen hasır üstünde keyifli vakitler geçirdiklerini anımsıyor. Hatta gece bekçileri, kapı komşularının bu sohbetlerini kesmemek için sokak başından düdüğünü çalıp geri dönermiş.

Günde üç saat süren zorunlu istirahat...

Dev alışveriş merkezlerinin sayısı artmasına rağmen tarih boyunca kentin ticaret merkezi olan Saat Kulesi çevresi cazibesini hala koruyor. Geçmişten gelen bu özellik, ticari hayatın nabzını ölçme konusunda bu mekana bir ayrıcalık veriyor. 1970'li yılların ortalarına kadar süren 'zorunlu istirahat' uygulaması en çok Saat Kulesi çevresinde kendini hissettiriyor. Saat 12:00 ila 15:00 arasında, iş yerlerinin kapatılması anlamına gelen 'zorunlu istirahat' uygulamasını belediye üstleniyor. Esnaflar bu süre içinde dinleniyor. Hasan Hüsnü Bey, gençlik yıllarına

rastlayan bu uygulamaya sırasında, kimi esnafların uyduğunu, kimi esnafların ise Mermerli Plajı'nda soluğu aldığını aktarıyor.

1960'lara kadar kentin elektrik ihtiyacını Eski Elektrik Santrali karşılar. Çünkü ulusal şebekeye bağlanma birimleri henüz oluşturulmamıştır. Ancak çevre belde-lerden aldığı güçle yavaş yavaş nüfusu artan Antalya'da Eski Santralin ürettiği elektrik yeterli gelme-

Sağdan sola: Neriman, Hasan Hüsnü Kilit, eşi Ayşe Hanım, torun Burhan Kilit alta Batuhan ve Birgül.

diğinden, gece yarısından günün ilk ışıklarına kadar süren elektrik kesintisi uygulaması başlatılır. Piyasaya yeni giren, halkın 'nur lambası' adını taktığı, karaborsaya düşen 110 wattlık bu ampüller rağbet görür ama çok elektrik tüketir. Bu şikayet konusu olunca 'nur lambasının' satışı yasaklanır.

Mısır, kestane ve iğdelerin kuruyemiş olarak ikram edildiği ev gezmelerinde, Uzun Dalga Ankara ve Orta Dalga İstanbul radyoları dinleniyor. Tombala oynanıp, kimi zamanlar sıra geceleri düzenleniyor. Zamanın haremlik selamlık anlayışı Antalya'ya has bir özellik taşıyor. Erkekler ve kadınlar, ev gezmelerinde ayrı ayrı odalarda oturmuyorlar. Büyükçe bir salonun içinde hanımlar ve beyler rahat ede-

Malike Bileydi yöresel kıyafetiyle.

cekleri şekilde iki ayrı grup halinde sohbet ediyorlar.

Dede Hasan Hüsnü Bey'in kız kardeşi Lütfiye Hanım devrin Ağır Ceza hakimlerinden Abdül Aziz Bey ile evlenir ve Fitnat adında kızları olur. Ailenin en son kaybettiği en büyük bireyi Süleyman Kilit, Fitnat Hanım'la evlenir. Süleyman Bey'in Aziz, Turan, Turgut ve Dinçer adlarında dört çocuğu var. Hasan Hüsnü Bey'in diğer çocuklarından Malike Hanım, Mehmet Bileydi ile evli. Abdi, Lale ve Şule adında üç çocuğu var. Hasan Hüsnü Bey ise Yağcılar Ailesi'nden Ayşe Hanım ile evli. Burhan, Neriman, Birgül ve Batuhan adında dört çocuğu var. Burhan Bey, bir ekonomist; Neriman Hanım ise Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde araştırma görevlisi. Birgül Hanım, çiçeği burnunda bir üniversite öğrencisi. Batuhan ise Ramazan Savaş İlköğretim Okulu son sınıf öğrencisi. 153 yıl önce Antalyalı olan Kilit Ailesi, bugün yüzü aşkın nüfusu ile hala bu kentin havasını soluyor...👉

ANTALYALILAR ARŞİV

Her sayımızda bir önceki dergimizde yer alan ailelerle ilgili özet bilgileri sunarken, önceki sayılarda yayımlanan ailelerin listesini veriyoruz. Böylece dergimizin bu sayfası giderek daha çok Antalyalıyı kucaklayan bir arşiv oluşturacaktır.

GEÇMİŞTEN GELECEĞE ANTALYALILAR/IOCAK-ŞUBAT-SAYI 1: AKDAĞ AİLESİ, KOÇAŞ AİLESİ, ÖZTEMEL AİLESİ, SÜREL AİLESİ, AKILTOPU AİLESİ, AKIN AİLESİ, SAYMAZ AİLESİ, DEMIRTAŞ AİLESİ, AKŞİT AİLESİ
GEÇMİŞTEN GELECEĞE ANTALYALILAR/MART-NİSAN-SAYI 2: SÜRENKÖK AİLESİ, DURAN AİLESİ, BAYKAL AİLESİ, YÜNCÜOĞLU AİLESİ, TÜFEKÇİOĞLU AİLESİ, ÇİVİ AİLESİ, DÖNMEZ AİLESİ, KAÇAROĞLU AİLESİ, BOR AİLESİ
GEÇMİŞTEN GELECEĞE ANTALYALILAR/MAYIS-HAZİRAN-SAYI 3: EROL AİLESİ, YORULMAZ AİLESİ, FURAL AİLESİ, ERDOĞAN AİLESİ, ÇINAR AİLESİ, ENER AİLESİ, GÖNCÜ AİLESİ, YALÇINTAN AİLESİ, KUZU AİLESİ

GEÇMİŞTEN GELECEĞE ANTALYALILAR/MAYIS-HAZİRAN-SAYI 4

MAYTALMAN AİLESİ

20. yüzyılın başında Antalya ile tanışan Maytalmann Ailesinin iki bireyi, kentin renkli simaları arasında yer alıyor. Meslek hayatı boyunca kent merkezinde 15. il sınırları içinde ise 25 bin doğumda ter döker Nüzhet Ebe. 1940'dan 1968'e kadar vali şoförlüğü yapan Çakır Ali'de Nüzhet Ebe'nin kardeşi. Nüzhet Ebe, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Ebelik Bölümü'nün Cumhuriyet dönemi ilk mezunları arasında yer alıyor.

KESKİN AİLESİ

Kent'te edebi yayınlara yerveren ilk kitapevi ünvanına sahip olan İtmat'ta en çok Yaşar Kemal, Aziz Nesin ve Sabahattin Eyüpoğlu'nun eserleri rağbet görür. Kaleiçi Hıdırlık Sokak numara 35 adresine sahip yan yana iki evi pansiyona dönüştüren aile, Side'nin turizme açılma sürecinde büyük emeği olan Suat Kabağağaçlı ile eşi Muzi'nin çabalarına da tanık olmuşlar.

GEMİCİ AİLESİ

Mısır'dan kente gelen en eski ailelerden biri Gemici Ailesi. Kundu'da çiftçilik yapan ailenin çocuklarından Veli Gemici, Aksu Köy Enstitüsü'nde bir süre görev yapar. 1916 doğumlu olan Veli Bey; birgün önce Paşa Cami'den ilan edilen idam infazlarının, inşaat malzemesi yapılan, yıkılan sur duvarlarının ve Karikatür Sokağından dökülen Şarampol Çayı'nın aktığı yıllara tanık olmuş bir hemşerimiz.

IŞIK AİLESİ

Osmanlı Devleti'nin çeşitli şehirlerinde Maliye Müfettişliği ve Vali Yardımcılığı görevinde bulunan Tefvik Işık, emekli olunca, doğduğu kente, Antalya'ya dönüp büyük işlere imza atar. Halen lüks lambalarıyla aydınlanan kentte elektrik fabrikası kurabilmek için hemşerilerini harekete geçirir. Düden Çayı'nın gürül gürül akan suyu Antalyalılara ışık olur. Ana noktası Atatürk Caddesi olan Işıklar semtinin adı Tefvik Işık'tan gelir.

TUĞAYOĞLU AİLESİ

Altı asır önce Antalyalı olan Tuğayoğlu Ailesi, nesiler boyu çiftçilikle uğraşmış. Osmanlı İmparatorluğu tarafından korudukları topraklar aileye hibe edilmiş ve hizmetlerinden dolayı büyük dedelerinden Cemal Bey, paşa ünvanı almış. Tuğayoğlu Ailesi'nin yüzyıllar öncesinden Sudan'dan toprak ve ev hizmetleri için getirdiği siyahi grup, bugün Manavgat Sarılar Köyü'nün nüfusuna kaynaklık ediyor.

AYVAZ AİLESİ

Kayınpederi Mehmet Bey'in helva yapımındaki ustalık sırlarını öğrenen Giritli Hafize Hanım, Rumca'da kadın helva ustalarına verilen 'Helvacina' ünvanına layık görülür. Helvacina'nın kızı Fatma Ayvaz, Tophane'de kurulan çadır tiyatrolarını, bugünkü Sağlık Meslek Yüksekokulu yerinde Giritli manileri eşliğinde atılan Hıdırellez dileklerini, kendi deyimiyle Antalya'nın Antalya olduğu yılların özlemini çekiyor.

ŞENER AİLESİ

Aksu Köy Enstitüsü mezunlarından olan Emekli Öğretmen Mehmet Şener, yöre halkının Kaş'a 'Andifli', Kalkan'a 'Kalamaki', Fethiye'ye ise 'Makri' dediği yılları hatırlıyor. O güne kadar Karanlık Sokak olarak anılan Aksu, Köy Enstitüsü ile bu adı alır. Doğan her çocuk başına kesilen 'Antalya'yı güzelleştirme' harcı ve Kadınyarı Köprüsü ötesinden gelen çakal sesleri hala belleğinde Mehmet Öğretmen'in.

YAYICI AİLESİ

Yayıcı Ailesi'nin ataları 1418 yılında Mısır'a göç etmiş. Ailenin yakın nesil evlatları Ahmet ve Mehmet Beyler atalarının doğduğu topraklara, Antalya'ya 1877 yılında dönmeye karar verirler. Ailenin yaşayan büyüklerinden Vedat ve Sedat Beylerin gençlik yılları Antalya'da geçmiş. Elhamra'da bileti karaborsaya düşen kovboy filmlerinden sonra soluğu Vatan Kiraathanesi'nde bilardo karşılaşmalarında aldıklarını aktarıyorlar.

SUBARU

 Baytur

İdil Otomotiv Tic. A.Ş.

Yetkili satış, Servis, Yedek Parça

Dumlupınar Bulvarı Yeni Otogar Yanı ANTALYA
Tel.: 0242, 331 27 27 (Pbx) Fax : 331 42 42

BRIDGESTONE
LASTİKLERİ BAYİİ

*Evlere ve İşyerlerine Güvenle
Motorin ve Kalorifer Yakıtı Servisi*

Antalya Yeni Oto Gar

İdil-İdil İşletmecilik Ltd. Şti.

Çağlayan Mah. 11. Cad. No : 34 Barnaklar
Tel.: 0242, 331 11 82

Konyaaltı / Antalya / Türkiye

Tel:0.242.249 09 00(Pbx) Fax:0.242.249 09 09 • www.beachparkantalya.com